

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՀՈՒՆԴԱՄԵՆՏԱԼ ԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

АКАДЕМИЯ НАУК АРМЯНСКОЙ ССР
ФУНДАМЕНТАЛЬНАЯ НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

ԳԱԳԻԿ ՍՏԵՓԱՆԻ
ԴԱՎԹՅԱՆ

ГАГИК СТЕПАНОВИЧ
ДАВТЯН

ԵՐԵՎԱՆ—1983

АКАДЕМИЯ НАУК АРМЯНКОЙ ССР
ФУНДАМЕНТАЛЬНАЯ НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА
МАТЕРИАЛЫ К БИОБИБЛИОГРАФИИ УЧЕНЫХ
АРМЯНСКОЙ ССР

№ 30

ГАГИК СТЕПАНОВИЧ ДАВТЯН

*Вступительная статья С. Х. МАЙРАПЕТЯНА и Г. Б. БАБАЯН
Библиография составлена Р. А. БАБАДЖАНЫН*

ИЗДАТЕЛЬСТВО АН АРМЯНСКОЙ ССР
ЕРЕВАН 1983

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

ՖՈՒՆԴԱՄԵՆՏԱԼ ԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՆՅՈՒԹԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԻ
ԿՆՆՍԱՄԱՏՆԱԴԻՏՈՒԹՅԱՆ

№ 30

ԳԱԳԻԿ ՍՏԵՓԱՆԻ ԴԱՎԹՅԱՆ

Ներածականը Ս. Խ. ՄԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԻ և Գ. Բ. ԲԱՐԱՅԱՆԻ
Մատենագիտությունը կազմել է Ռ. Ա. ԲԱՐԱՋԱՆՅԱՆԸ

Տպագրվում է Հայկական ՍՍՀ ԳԱ
ֆունդամենտալ գիտական գրադարանի
գիտական խորհրդի որոշմամբ

Խ մ ր ա գ ր ա կ ա ն   կ ո լ ե գ ի ա

Ս. Հ. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ (նախագահ), Կ. Ա. ԱՐԳԱՐՅԱՆ,
Գ. Բ. ՂԱՐԻՐՋԱՆՅԱՆ, Վ. Ս. ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

Պատասխանատու խմբագիր՝ Գ. Բ. ԲԱՐԱՅԱՆ

*Печатается по решению ученого совета
фундаментальной научной библиотеки
АН Армянской ССР*

Редакционная коллегия

С. А. ВАРДАНЯН (председатель), К. А. АБГАРЯН,
Г. Б. ГАРИБДЖАНЫН, В. С. НАЛБАНДЯН

Ответственный редактор: Г. Б. БАБАЯН

4503010000

Դ ————— 103—83

703(02)—83

Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, 1983

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ ԳԱԴԻԿ ՍՏԵՓԱՆԻ
ԴԱՎԹՅԱՆԻ ԿՅԱՆՔԻ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵԹՎԵՐԸ

Դադիկ Ստեփանի Դավթյանը ծնվել է 1909 թ. նոյեմբերի 20-ին Դիլիջանում. վախճանվել է 1980 թ. մարտի 9-ին:

1923 թ. մասնակցել է Հայաստանի պիոներների առաջին համագումարին:

1924 թ. ընդունվել է ՀամԼԿԵՄ շարքերը:

1926 թ. ավարտել է Դիլիջանի երկրորդ աստիճանի դպրոցը:

1930 թ. ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի գյուղատնտեսության ֆակուլտետը:

1930—1933 թթ. Պարարտանյութերի և ագրոհողագիտության համամիութենական ինստիտուտի Լենինգրադի բաժանմունքի ասպիրանտ:

1933—1936 թթ. Պարարտանյութերի և ագրոհողագիտության համամիութենական ինստիտուտի հայկական մասնաճյուղի՝ Հայաստանի քիմիացման կայանի գիրեկտորի տեղակալ՝ գիտական գծով և հողագործքիմիական հետազոտությունների բաժնի վարիչ:

1933—1936, 1941—1948, 1958—1980 թթ. դասավանդել է Հայկական գյուղատնտեսական ինստիտուտում և Երևանի պետական համալսարանում:

1936—1941 թթ. ՍՍՀՄ ԳԱ Վ. Վ. Դոկուչևեի անվան հողագիտության ինստիտուտի դոկտորանտ:

1937 թ. «Հայաստանի հին ավերակները որպես պարարտանյութ» աշխատության համար երիտասարդ գիտնականների համամիութենական մրցույթում արժանացել է ՀամԼԿԵՄ Կենտկոմի մրցանակի:

1938 թ. շնորհվել է գյուղատնտեսական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան:

- 1941 թ. շնորհվել է գյուղատնտեսական դիտուլթյունների դոկտորի գիտական աստիճան:
- 1941—1947 թթ. ՍՍՀՄ ԳԱ Հայկական ֆիլիալի, 1943 թ.՝ Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի հոգի բերրիության լաբորատորիայի վարիչ:
- 1943 թ. ընդունվել է ՍՄԿԿ շարքերը:
- 1944 թ. շնորհվել է պրոֆեսորի գիտական աստիճան:
- 1946 թ. ընտրվել է Հայկական ՍՍՀ ԳԱ թղթակից-անդամ:
- 1947—1980 թթ. Հայկական ՍՍՀ ԳԱ ագրոքիմիայի լաբորատորիայի, 1966 թ.՝ ագրոքիմիական պրոբլեմների և հիդրոպոնիկայի ինստիտուտի դիրեկտոր:
- 1950 թ. ընտրվել է Հայկական ՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս:
- 1951 թ. պարգևատրվել է Աշխատանքային կարմիր դրոշի շքանշանով:
- 1952 թ. պարգևատրվել է Համամիութենական գյուղատնտեսական ցուցահանդեսի բրոնզե մեդալով:
- 1953—1955 թթ. Հայկական ՍՍՀ ԳԱ գյուղատնտեսական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար:
- 1953—1978 թթ. Հայկական ՍՍՀ ԳԱ նախագահության անդամ:
- 1954 թ. պարգևատրվել է Համամիութենական գյուղատնտեսական ցուցահանդեսի արծաթե մեդալով:
- 1955—1957 թթ. Հայկական ՍՍՀ մինիստրների խորհրդի նախագահի տեղակալ:
- 1956, 1958, 1960, 1964 թթ. ընտրվել է Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմի անդամ:
- 1956 թ. ընտրվել է Հողագետների միջազգային ընկերության անդամ:
— մասնակցել է Հողագետների միջազգային ընկերության VI կոնգրեսին (Ֆրանսիա):
- 1957—1961 թթ. Երևանի պետական համալսարանի ռեկտոր:
- 1957—1980 թթ. Երևանի քաղսովետի ղեկավար:
- 1958 թ. ընտրվել է ՍՍՀՄ հինգերորդ գումարման Գերագույն սովետի ղեկավար:
- եղել է ԱՄՆ-ում որպես ՍՍՀՄ համալսարանների ռեկտորների փոխայցելու պատվիրակության ղեկավար:

— ընտրվել է «Իտալիա-ՍՍՀՄ ընկերություն» անդամ և նույն ընկերության Երևանի բաժանմունքի պրեզիդենտ: «Իտալիա-ՍՍՀՄ ընկերություն» պատվիրակության կազմում հղել է Իտալիայում:

1959 թ. պարգևատրվել է Հայկական ՍՍՀ Գերագույն սովետի պատվոգրով: 1960 թ. մասնակցել է Հողագետների միջազգային ընկերության VII կոնգրեսին (ԱՄՆ):

1961 թ. շնորհվել է Հայկական ՍՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի պատվավոր կոչում:

1961—1964 թթ. Հայաստանի կոմկուսի Երևանի քաղաքային կոմիտեի անդամ:

1964 թ. ագրորիմիայի միջազգային V սիմպոզիումում սովետական գիտնականների խմբի ղեկավար (Սիցիլիա):

— Հիդրոպոնիկայի գծով սովետական փորձագետների խմբի ղեկավար (ԱՄՆ):

1964—1980 թթ. ՍՍՀՄ ԳԱ «Ագրորիմիա» ամսագրի խմբագրական կոլեգիայի անդամ:

1966 թ. պարգևատրվել է Լենինի շքանշանով:

1967—1971 թթ. Հայկական ՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս-քարտուղար:

1968 թ. ընտրվել է Հիդրոպոնիկայի վարդաճման միջազգային ընկերության անդամ:

— ընտրվել է Ինդուստրիալ բուսաբուծությանն աջակցող ընկերության անդամ (Ավստրիա):

1969 թ. պարգևատրվել է «Պատվո Նշան» շքանշանով:

— պարգևատրվել է ՀամԿԵՄ Կենտկոմի պատվոգրով՝ գիտական կադրերի պատրաստման գործում ցուցաբերած ակտիվ աշխատանքի համար և ծննդյան 60-ամյակի առթիվ:

1970 թ. ՍՍՀՄ պատվիրակության կազմում հղել է Բուլղարական ժողովրդական հանրապետությունում:

1971 թ. մասնակցել է Հիդրոպոնիկային նվիրված միջազգային սիմպոզիումին (Ավստրիա):

1973 թ. մասնակցել է Հիդրոպոնիկայի III միջազգային կոնգրեսին (Սարգինիա):

1974 թ. ընտրվել է Հիդրոպոնիկայի միջազգային ընկերության խորհրդի անդամ:

- պարգևատրվել է ՍՍՀՄ ժողովրդական տնտեսության նվաճումների ցուցահանդեսի ոսկե մեդալով:
- մասնակցել է բուսաբուծությանը նվիրված XVII միջազգային կոնգրեսին (Լեհաստան):
- 1977 թ. արժանացել է ՍՍՀՄ ԳԱ Դ. Ն. Պրյանիշնիկովի անվան ոսկե մեդալի:
- 1978 թ. մասնակցել է Հիդրոպոնիկայի միջազգային գիտական ընկերության խորհրդի նստաշրջանին (Հոլանդիա):
- 1979 թ. պարգևատրվել է Ժողովուրդների բարեկամության շքանշանով՝ ագրոքիմիայի զարգացման, գիտական կադրերի պատրաստման գործում ունեցած վաստակի համար և ծննդյան 70-ամյակի կապակցությամբ:

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АКАДЕМИКА АН АРМЯНСКОЙ ССР ГАГИКА СТЕПАНОВИЧА ДАВТЯНА

Гагик Степанович Давтян родился 20-го ноября 1909 г. в г. Дилижане Армянской ССР. Скончался 9 марта 1980 г.

1923 г. Участник Первого съезда пионеров Армении.

1924 г. Вступил в ряды ВЛКСМ.

1926 г. Окончил Дилижанскую школу второй ступени.

1930 г. Окончил сельскохозяйственный факультет Ереванского гос. университета.

1930—1933 гг. Аспирант Ленинградского отделения Всесоюзного института удобрений и агропочвоведения (ЛОВИУА).

1933—1936 гг. Заместитель директора по научной части и заведующий отделом почвенно-агрохимических исследований Армянской станции химизации—Армянского филиала ВИАУ.

1933—1936, 1941—1948, 1958—1980 гг. Читал курс агрохимии в Армянском сельскохозяйственном институте и Ереванском гос. университете.

1936—1941 гг. Докторант Почвенного института им. В. В. Докучаева АН СССР.

1937 г. На конкурсе молодых учёных за работу «Древние развалины на территории Армении как удобрение» присуждена премия ЦК ВЛКСМ.

1938 г. Присуждена учёная степень кандидата сельскохозяйственных наук.

1941 г. Присуждена учёная степень доктора сельскохозяйственных наук.

1941—1947 гг. Заведующий лабораторией плодородия почв в Армянском филиале АН СССР, с 1943 г.—Академии наук Армянской ССР.

- 1943 г. Вступил в ряды КПСС.
- 1944 г. Утверждён в звании профессора.
- 1947 г. Избран членом-корреспондентом Академии наук Армянской ССР.
- 1947—1980 гг. Директор Лаборатории агрохимии, с 1966 г.—Института агрохимических проблем и гидропоники АН АрмССР.
- 1950 г. Избран действительным членом Академии наук Армянской ССР.
- 1951 г. Награждён орденом Трудового Красного Знамени.
- 1952 г. Награждён бронзовой медалью Всесоюзной сельскохозяйственной выставки.
- 1953—1955 гг. Академик-секретарь Отделения сельскохозяйственных наук АН АрмССР.
- 1953—1978 гг. Член Президиума АН АрмССР.
- 1954 г. Награждён серебряной медалью ВСХВ.
- 1955—1957 гг. Заместитель председателя Совета Министров АрмССР.
- 1956, 1958, 1960, 1964 гг. Избирался членом ЦК КП Армении.
- 1956 г. Избран членом Международного общества почвоведов.
— Участник VI Конгресса Международного общества почвоведов (Франция).
- 1957—1961 гг. Ректор Ереванского гос. университета.
- 1957—1980 гг. Депутат Ереванского горсовета.
- 1958 г. Избран депутатом Верховного Совета СССР пятого созыва.
— Посетил США в качестве руководителя обменной делегации ректоров университетов СССР.
- Избран членом «Общества Италия—СССР» и президентом Ереванского отделения того же общества. Посетил Италию в составе делегации «Общества Италия—СССР».
- 1959 г. Награждён Почетной грамотой Верховного Совета Армянской ССР.
- 1960 г. Участник VII конгресса Международного общества почвоведов (США).
- 1961 г. Присвоено звание Заслуженного деятеля науки Армянской ССР.

1961—1964 гг. Член Ереванского горкома КП Армении.

1964 г. Руководитель группы советских ученых на Международном симпозиуме по агрохимии (Сицилия).

— Руководитель группы советских экспертов по гидропонике (ОАР).

1964—1980 гг. Член редакционной коллегии журнала «Агрохимия»

АН СССР.

1966 г. Награжден Орденом Ленина.

1967—1971 гг. Академик-секретарь АН АрмССР.

1968 г. Избран членом Международного общества развития гидропонии.

— Избран членом Общества содействия индустриальному растениеводству (Австрия).

1969 г. Награжден орденом «Знак Почета».

— Награжден Почетной грамотой ЦК ВЛКСМ за активную работу по подготовке научных кадров и в связи с 60-летием со дня рождения.

1970 г. В составе делегации АН СССР побывал в Болгарской народной республике.

1971 г. Участник Международного симпозиума по гидропонике (Австрия).

1973 г. Участник III Международного конгресса по гидропонике (Сардиния).

1974 г. Избран членом Совета Международного общества по гидропонике.

— Награжден Золотой медалью ВДНХ.

— Участник XVII Международного конгресса по растениеводству (Польша).

1977 г. Удостоен Золотой медали им. Д. Н. Прянишникова АН СССР.

1978 г. Участник сессии Совета Международного научного общества по гидропонике (Голландия).

1979 г. Награжден орденом Дружбы народов за заслуги в развитии агрохимии, подготовке научных кадров и в связи с семидесятилетием со дня рождения.

ԿՅԱՆՔԻ, ԳԻՏԱԿԱՆ, ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ԱԿՆԱՐԿ

Մեր երկրի նշանավոր գիտնական-ագրոքիմիկոսներից և Հայաստանում ագրոքիմիայի հիմնադիրներից մեկը, հանրապետութունում արդյունաբերական հիդրոպոնիկայի տեսության զարգացման ու գործնական կիրառման նախաձեռնողը, Հայկական ՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս, գիտության վաստակավոր դործիչ, գյուղատնտեսական գիտությունների դոկտոր-պրոֆեսոր Գագիկ Ստեփանի Դավթյանը ծնվել է 1909 թ. նոյեմբերի 20-ին Դիլիջանում, ուսուցչի ընտանիքում: Հայաստանում խորհրդային իշխանություն հաստատվելուց հետո նա, առաջիններից է ընդունվում Դիլիջանի գավառի պիոներական կազմակերպության մեջ և ակտիվորեն աշխատում որպես ջոկատավար ու հրահանգիչ: 1923 թ. եղել է Հայաստանի պիոներների առաջին համագումարի պատգամավոր, 14 տարեկանում ընդունվել է կոմերիտմիության շարքերը:

1926 թ. Դիլիջանի երկրորդ աստիճանի դպրոցն ավարտելուց հետո Գ. Ս. Դավթյանը կոմերիտմիության գավառային կոմիտեի կողմից գործուղվում է Երևանի պետական համալսարանում սովորելու: Երկրորդ կուրսից նա մասնակցում է պարարտացման կոլեկտիվ փորձերին, իսկ 1929 թվականից աշխատում է պրոֆեսոր Պ. Բ. Քալանթարյանի ղեկավարած ագրոքիմիայի ամբիոնում որպես լաբորանտ:

1930 թ., հաջողությամբ ավարտելով համալսարանը,

Գ. Ս. Դավթյանը գործողվում է Պարարտանյութերի և ագրոհողագիտության համամիութենական ինստիտուտի Լենինգրադի բաժանմունքի ասպիրանտուրան: Այնտեղ սովորելու տարիներին նա մասնակցում է Անդրկովկասի բամբակացան շրջանների հողերի քիմիացման համամիութենական արշավախմբի աշխատանքներին: Այդ տարիներին նա մշակում է կենդանի բույսերում նիտրատների որոշման մեթոդ և գրում «Հանքային պարարտանյութերի արդյունավետությունը Հայկական ՍՍՀ և Նախիջևանի ԱՍՍՀ բամբակացան շրջաններում» աշխատանքը, որը հանքային պարարտանյութերի մասին առաջին հանրամատչելի գրքույկն էր հայերեն լեզվով:

Այդ շրջանում Գ. Ս. Դավթյանը մեծ ուշադրություն է դարձնում Հայաստանում երկրագործության քիմիացման պրոպագանդային: 30-ական թթ. սկզբներին լույս են տեսնում նշված պրոբլեմին նվիրված նրա «Հողի քիմիական պարարտացումը», «Կալցիում ցիանամիդ» գրքերը և մի շարք հոդվածներ:

1933 թ. ասպիրանտուրան ավարտելուց հետո Գ. Ս. Դավթյանը վերադառնում է Հայաստան, որտեղ գործուն մասնակցություն է ունենում Պարարտանյութերի և ագրոհողագիտության համամիութենական ինստիտուտի հայկական մասնաճյուղի՝ քիմիացման կայանի կազմակերպմանը: Նրա անմիջական ղեկավարությամբ առաջին անգամ հետազոտություններ են ծավալվում Հայաստանի հողային ծածկույթի ագրոքիմիական բնութագրման ուղղությամբ:

1936 թ. Գ. Ս. Դավթյանը գործողվում է ՍՍՀՄ ԳԱ Դոկուչակի անվան հողագիտության ինստիտուտի ագրոքիմիայի լաբորատորիա որպես դոկտորանտ: Երիտասարդ գիտնականի վրա մեծ ազդեցություն է ունենում Լենինգրադի և Մոսկվայի

գիտական կոլեկտիվներում այնպիսի ականավոր հոգաբետների և ագրոքեմիկոսների հետ աշխատելը, ինչպիսիք էին Ս. Պ. Կրավկովը, Ա. Գ. Կիրսանովը, Դ. Ն. Պրյանիշնիկովը, Բ. Բ. Պոլինովը, Ի. Վ. Տյուրինը, Լ. Ի. Պրասնովը, Ա. Վ. Սոկոլովը և շատ ուրիշներ։

Դոկուլակի անվան ինստիտուտում Գ. Ս. Դավթյանը հետազոտություններ է կատարում Հայաստանի հողերի ֆոսֆորային ռեժիմի վերաբերյալ։ Նա վերամշակում է ու կատարելադրած ֆոսֆորական միացությունների ձևերի որոշման մի շարք մեթոդներ և առաջարկում նորերը։ Գ. Ս. Դավթյանի դոկտորական դիսերտացիայի մասին տված կարծիքում պրոֆեսոր Ա. Գ. Կիրսանովը գրում է. «Նա առաջինը ՍՍՀՄ-ում բույսերին մատչելի ֆոսֆորի սովորական որոշումների փոխարեն հարց դրեց հողի ֆոսֆոր պարունակող միացությունների հիմնական խմբերի անջատման մասին»։ Այդ հետազոտություններն ամփոփվեցին դոկտորական դիսերտացիայում, որը Գ. Ս. Դավթյանը հաջողությամբ պաշտպանեց 1940 թ. դեկտեմբերին՝ ՍՍՀՄ ԳԱ Դոկուլակի անվան հողագիտության ինստիտուտի գիտական խորհրդում։ Հետազոտությունների հիմնական արդյունքները շարադրված են «Հայաստանի հողերի ֆոսֆորական ռեժիմը» ֆունդամենտալ մենագրության մեջ։

1941 թ. ՍՍՀՄ ԳԱ նախագահության որոշմամբ Գ. Ս. Դավթյանը գործադրում է ՍՍՀՄ ԳԱ հայկական մասնաճյուղ, որտեղ կենսաբանության ինստիտուտին կից ստեղծում է հողի բերրիության լաբորատորիա։ Այստեղ, Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին, նա կատարում է գործնական նշանակություն ունեցող մի շարք կարևոր աշխատանքներ։

1943 թ. Գ. Ս. Դավթյանն ընդունվում է ՍՄԿԿ շարքերը։

1947 թ. նա ընտրվում է Հայկական ՍՍՀ ԳԱ. թղթակից-անդամ, իսկ 1950 թ.՝ Հայկական ՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս: 1950—1955 թթ. Գ. Ս. Դավթյանը եղել է Հայկական ՍՍՀ ԳԱ գյուղատնտեսական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղարի տեղակալ, այնուհետև՝ նույն բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար, 1955—1978 թթ.՝ ՀՍՍՀ ԳԱ նախագահության անդամ, իսկ 1967—1971 թթ.՝ ՀՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս-քարտուղար:

1947 թ. պրոֆեսոր Գ. Ս. Դավթյանի նախաձեռնությամբ և ակադեմիկոս Դ. Ն. Պրյանիշնիկովի աջակցությամբ Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայում ստեղծվում է ագրոքիմիայի լաբորատորիա, որը գիտական և գիտաարտադրական լայն գործունեություն է ծավալում Հայաստանում պարարտանյութերի արդյունավետության ուսումնասիրության և կադրերի պատրաստման ուղղությամբ: 1966 թ. այդ լաբորատորիայի հիման վրա ստեղծվում է Հայկական ՍՍՀ ԳԱ ագրոքիմիական պրոբլեմների և հիդրոպոնիկայի ինստիտուտը: Գ. Ս. Դավթյանը 1947 թ. մինչև իր կյանքի վերջը այդ գիտական օջախի անփոփոխ ղեկավարն էր, և ինստիտուտի աշխատակիցների մեծ մասը նրա աշակերտներն են:

Դեռևս ագրոքիմիայի լաբորատորիայում Գ. Ս. Դավթյանը իր աշխատակիցների հետ միասին մեծ ավանդ է ներդնում Հայաստանում երկրագործության քիմիացման հարցերի մըշակման գործում: 50-ական թթ. լաբորատորիայի գործունեությունը բնութագրվում է Հայաստանի հողերի ուսումնասիրության և ռացիոնալ պարարտացման միջոցով նրանց բերրիության բարձրացման գիտական հիմունքների մշակմամբ: Ուսումնասիրվում են Հայաստանի լեռնային շրջաններում հացահատիկային կուլտուրաների, անվույտի, բամ-

բակի և ծխախոտի պարարտացման հարցերը, առաջարկվում է շնորկված առվույտադաշտում աշնանացան ցորենի աճեցման նոր եղանակ:

Գ. Ս. Դավթյանի ղեկավարութանը կատարվում են Հայաստանի գլխավոր հողատիպերի ագրոքիմիական հատկությունների սիստեմատիկ հետազոտություններ: Հողերի ագրոքիմիական բնութագրման պրոբլեմի նկատմամբ ցուցաբերելով բազմակողմանի մոտեցում, նա ծրագրի մեջ ընդգրկում է նաև հողերի ջրաֆիզիկական հատկությունների, օքսիդացնող-վերականգնող պոտենցիալի, միկրոբիոլոգիական և ֆերմենտատիվ ակտիվության հետազոտություններ: Դրանց արդյունքները ամփոփված են «Հայկական ՍՍՀ հողերի ագրոքիմիական բնութագիրը» գրքում, որը մտել է ՍՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի հրատարակած «ՍՍՀՄ հողերի ագրոքիմիական բնութագիրը» մատենաշարի մեջ:

Գ. Ս. Դավթյանը մեծ ուշադրութուն է նվիրել ագրոքիմիական հետազոտությունների մեթոդիկայի կատարելագործմանը: Նա հեղինակ է կենդանի բույսերում նիտրատների, հողի օրգանական ֆոսֆորի որոշման, հողային ֆոսֆատների հիմնական խմբերի բաժանման, հողածածկույթի ագրոքիմիական բնութագրման կոմպլեքսային ուսումնասիրության և այլ մեթոդների:

50-ական թթ. երկրորդ կեսին գյուղմինիստրության սիստեմում ագրոքիմիական ճյուղային հիմնարկների ցանցի զարգացման և երկրագործության պրակտիկայում քիմիական պարարտանյութերի մասսայական կիրառման կապակցությամբ Գ. Ս. Դավթյանի գլխավորած լաբորատորիան փոքրինչ փոխելով հիմնական ուղղությունը, անցնում է ագրոքիմիայի ավելի ընդհանուր պրոբլեմների ուսումնասիրության:

Գ. Ս. Դավթյանի նախաձեռնությամբ ընտրվում են երկու հիմնական պրոբլեմներ, որոնք և հետագայում որոշում են Հայկական ՍՍՀ ԳԱ ագրոքիմիական պրոբլեմների և հիդրոպոնիկայի նոր և իր տեսակի մեջ միակ ինստիտուտի գիտական ուղղությունը:

Առաջին պրոբլեմը բնության մեջ նյութերի շրջանառության և հաշվեկշռի ուսումնասիրությունն է, որի համար հիմք են ծառայել Դ. Ն. Պրյանիշնիկովի և Բ. Բ. Պոլինովի գաղափարները: Այդ բաղամայա հետազոտությունները ի հայտ են բերել սննդատարրերի շրջանառության և հաշվեկշռի հիմնական օրինաչափությունները՝ հող-բույս-պարարտանյութ-մթնոլորտային տեղումներ-ոռոգելի ջրեր համակարգում:

Երկրորդ պրոբլեմը՝ առանց հողի, արդյունաբերական եղանակով բույսերի արտադրությունն է:

«Եթե ագրոքիմիայի և հողի բերրիության բնագավառում ակադեմիկոս Գ. Ս. Դավթյանը համարվում է Դ. Ն. Պրյանիշնիկովի գործի ամենափայլուն շարունակողներից մեկը, ապա բույսերի հիդրոպոնիկական աճեցման նոր բնագավառում նրան կարելի է համարել անհող բուսաբուծության հիմնադիրներից մեկը» — գրել է ակադեմիկոս Մ. Ք. Չալախյանը: Այդ հետազոտությունները, որոնք Գ. Ս. Դավթյանն սկսել է 1956 թ., այժմ լայն ճանաչում են գտել ոչ միայն ՍՍՀՄ-ում, այլև արտասահմանում:

Գ. Ս. Դավթյանի ղեկավարությամբ մեծ աշխատանք է կատարվել անհող բույսերի ֆիզիոլոգիաագրոքիմիական և բիոքիմիական առանձնահատկությունների ուսումնասիրման բնագավառում: Այդ ուսումնասիրությունները ոչ միայն բացահայտել են բույսերի արդյունավետության բաղմալի ավելացման գործոնները, այլև հիմք են ծառայել մշակելու մի

շարք բույսերի արդյունաբերական եղանակով արտադրության տեխնոլոգիա:

Ինստիտուտում, հայրենական և արտասահմանյան պրակտիկայում առաջին անգամ բացօթյա հիդրոպոնիկայի պայմաններում կատարվել են վարդաբույր խորդենու ֆիզիոլոգիաագրոքիմիական և բիոքիմիական առանձնահատկությունների բազմամյա հետազոտություններ, որոնց հիմնական արդյունքները ամփոփվել են «Վարդաբույր խորդենու անհող արտադրությունը» գրքում: Ստացված արդյունքների հիման վրա մշակվել է վարդաբույր խորդենու անհող արտադրության բիոտեխնոլոգիան, որը հիմք է ծառայել ստեղծելու այդ թանկարժեք եթերայուղատու բույսի հիդրոպոնիկական արտադրության և անթափոն վերամշակման արդյունաբերական համալիր: Այդ առաջարկի արտադրական փորձարկման համար 1971 թ. Հայկական ՍՍՀ մինիստրների խորհուրդը որոշում ընդունեց հանրապետությունում (էջմիածնի շրջանում) կառուցելու 1,5 հեկտար բացօթյա հիդրոպոնիկական տեղակայանք, որը և շահագործման հանձնվեց 1976 թ.:

Ինստիտուտի մի շարք այլ առաջարկներ, ինչպես թարմ վիտամինային կանաչ կերի, միաբջիջ կանաչ ջրիմուռ քլորելայի, թանկարժեք եթերայուղատու, ներկատու և դեղատու բույսերի անհող արտադրությունը նույնպես երաշխավորվել են հանրապետության ժողովրդական տնտեսության մեջ ներդնելու համար:

Բազմամյա փորձերի արդյունքների հիման վրա Գ. Ս. Դավթյանը ի մի է բերել բացօթյա հիդրոպոնիկայի պայմաններում բույսերի արդյունավետության բարձրացման գործոնները, որոնցից հիմնականներն են բույսերի ջրով, օդով և սննդատարրերով առատ, մշտական և միաժամանակյա ապա-

հովումը, բույսերին մատչելի ձևով սննդատարրերի մատակարարումը, արմատների թթվածնային ռեժիմի բարելավումը, արմատային սննդառության և ֆոտոսինթեզի ակտիվացումը, բույսերի ֆոտոսինթետիկ արդյունավետության բարձրացումը, հիդրոպոնիկ բույսերի տերեխի պիզմենտային ապարատի որոշ փոփոխությունները և այլն:

Վերջին տարիներին Գ. Ս. Դավթյանը մշակեց բույսերի անհող արտադրության եղանակների նոր դասակարգում, որը հաշվի է առնում բույսերի արտադրության գործոնների ղեկավարման աստիճանը, արհեստական սուբստրատի բնույթը, սննդալուծութի մատակարարման և նրա թարմացման եղանակը: Հեղինակն առանձնացնում է բույսերի անհող արտադրության երեք եղանակ.

1. Բացօթյա հիդրոպոնիկա. հողը փոխարինված է արհեստական սուբստրատով, բույսերի սննդառությունը կատարվում է միջավայրի բնակլիմայական պայմաններում:

2. Ջերմատնային հիդրոպոնիկա. հողը փոխարինված է արհեստական սուբստրատով, բույսերը պաշտպանված են կլիմայական պայմանների ուղղակի ազդեցությունից, կարգավորվում է սննդառությունը, ջերմաստիճանը, խոնավությունը, լուսավորությունը, երբեմն նաև օդում ածխածնի պարունակությունը:

3. Ֆիտոտրոնային հիդրոպոնիկա. արհեստականորեն ղեկավարվում են բույսերի աճի և զարգացման բոլոր պայմանները:

Գ. Ս. Դավթյանը տարբերում է արդյունաբերական բուսաբուծության զարգացման երեք աստիճան: Որքան բարձր է այդ աստիճանը, այնքան բույսերի աճի և արդյունավետության ավելի շատ գործոններ են ենթարկվում ղեկավարման: Դա,

ինչպես նշում է Գ. Ս. Դավթյանը, հնարավորություն է ընձեռում կլիմայական պայմաններից ու տնտեսական նպատակահարմարությունից ելնելով, տարբեր հարաբերակցությամբ օգտագործել բոլոր աստիճանները (ինչպես նաև զարգացող ավանդական երկրագործությունը):

Գ. Ս. Դավթյանի աշխատանքները նշվել են ՍՍՀՄ և Հայկական ՍՍՀ ժողտնտեսության նվաճումների ցուցահանդեսների մեղալներով: Նրա գիտական ծառայությունների բարձր գնահատականը հանդիսացավ 1977 թ. ՍՍՀՄ ԳԱ Դ. Ն. Պլոյանիշնիկովի անվան ոսկե մեդալով պարգևատրվելը՝ Հայաստանի հողերի ագրոքիմիական ուսումնասիրության և անհող, արդյունաբերական բուսաբուծության տեսության ու պրակտիկայի ստեղծման համար:

Գ. Ս. Դավթյանը մասնակցել է ագրոքիմիայի, հողագիտության, բուսաբանության, անհող բուսաբուծության, եթերայուղատու և դեղատու բույսերի ուսումնասիրության խընդիրներին նվիրված միջազգային բազմաթիվ կոնգրեսների ու սիմպոզիումների ՍՍՀՄ-ում, ֆրանսիայում և այլուր: Նա ընտրվել է Հողագետների միջազգային ընկերության, Արդյունաբերական բուսաբուծությանն աջակցող ընկերության (Ավստրիա), Բույսերի անհող աճեցման միջազգային ընկերության (Հոլանդիա) և մի շարք գիտական խորհուրդների անդամ: Նա ՍՍՀՄ ԳԱ «Ագրոքիմիա» ամսագրի հիմնադրման օրից եղել է նրա խմբագրական կոլեգիայի անդամ:

Գ. Ս. Դավթյանը երկարամյա մանկավարժական աշխատանք է կատարել: Ավելի քան 20 տարի ագրոքիմիա է դասավանդել Երևանի պետական համալսարանում և Հայկական գյուղատնտեսական ինստիտուտում: 1957—1961 թթ. եղել է Երևանի պետական համալսարանի ռեկտորը: Նրա նախա-

ձևնություններ համալսարանում ստեղծվեց ֆիզիկայի ֆակուլտետ, նոր ամբիոններ, վերականգնվեց և ընդլայնվեց գիտահետազոտական օջախների համակարգը, ծավալվեց նոր մասնաշենքերի շինարարությունը: Նա ստեղծել և երկար տարիներ ղեկավարել է Երևանի Համալսարանի հողագիտության ու ագրոքիմիայի ամբիոնը, մինչև իր կյանքի վերջը լինելով այդ ամբիոնի պրոֆեսոր: Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել են մի շարք դիսերտացիաներ:

Գ. Ս. Դավթյանը ավելի քան կես դար հասարակական և ոլորտական ակտիվ աշխատանք է տարել: Նա ընտրվել է Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմի, Երևանի քաղկոմի և Շահումյանի շրջկոմի անդամ, ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի և Երասխայի սովետի դեպուտատ, 1955—1957 թթ. եղել է Հայկական ՍՍՀ մինիստրների խորհրդի նախագահի տեղակալ:

Գ. Ս. Դավթյանը ակտիվորեն մասնակցել է Հայկական սովետական հանրագիտարանի ստեղծմանը, եղել է Հայկական ՍՍՀ Գերագույն սովետին կից տերմինաբանական կոմիտեի անդամ, «ՀՍՍՀ ԳԱ ագրոքիմիական պրոբլեմների և հիդրոպոնիկայի ինստիտուտի հաղորդումներ» ամսագրի խմբագիրը:

Հայրենի գիտությունը մատուցած ծառայությունների համար Գ. Ս. Դավթյանը պարգևատրվել է Լենինի, Աշխատանքային կարմիր դրոշի, Ժողովուրդների բարեկամության, «Պատվո նշան» շքանշաններով և մի շարք մեդալներով:

Կենսաբանական գիտությունների թեկնածու

Ս. Խ. ՄԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Գյուղատնտեսական գիտությունների թեկնածու

Գ. Բ. ԲԱՐՍԵՍՅԱՆ

КРАТКИЙ ОЧЕРК ЖИЗНИ, НАУЧНОЙ, ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ И ОБЩЕСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Видный учёный-агрохимик нашей страны, один из основоположников агрохимии в Армении и инициатор развития теории и практики промышленной гидропоники, академик АН Армянской ССР, заслуженный деятель науки АрмССР, доктор сельскохозяйственных наук, профессор Гагик Степанович Давтян родился 20 ноября 1909 г. в г. Дилижане, в семье учителя. После установления Советской власти в Армении он одним из первых (в июле 1921 г.) вступил в пионерскую организацию Дилижанского уезда и активно работал вожатым, инструктором, в 1923 г. был делегатом Первого съезда пионеров Армении, в 14-летнем возрасте вступил в комсомол.

В 1926 г., после окончания Дилижанской школы второй ступени, Г. С. Давтян уездным комитетом комсомола был направлен на учёбу в Ереванский государственный университет. Со второго курса он был практикантом в сети коллективных опытов по удобрениям, а с 1929 г.—лаборантом кафедры агрохимии, руководимой проф. П. Б. Калантаряном.

В 1930 г. Г. С. Давтян был направлен в аспирантуру при Ленинградском отделении Всесоюзного институ-

та удобрений и агропочвоведения (ВИУА). В период учебы Г. С. Давтян участвовал в крупной общесоюзной экспедиции по обследованию хлопковых районов Закавказья в целях их химизации. Здесь им разработан метод определения нитратов в живых растениях на корню и опубликована работа «Об эффективности минеральных удобрений в хлопковых районах Армянской ССР и Нахичеванской АССР». Это первая на армянском языке массовая брошюра о минеральных удобрениях, широкое применение которых в то время ещё не начиналось в республике.

В эти годы Г. С. Давтян уделяет большое внимание пропаганде химизации земледелия в Армении. В начале 30-х годов выходят в свет книги «Химическое удобрение почвы», «Цианамид кальция» и ряд статей, посвящённых той же проблеме.

В 1933 г. после окончания аспирантуры Г. С. Давтян возвращается в Армению, где принимает участие в организации Армянского филиала ВИУА—Станции химизации. Под его непосредственным руководством впервые были развёрнуты агрохимические исследования почвенного покрова Армении.

С 1936 г. Г. С. Давтян—докторант в Лаборатории агрохимии Почвенного института АН СССР им. Докучаева.

Огромное влияние на молодого ученого оказала работа в Ленинграде и Москве в научных коллективах с такими выдающимися почвоведом и агрохимиками, как С. П. Кравков, А. Г. Қирсанов, Д. Н. Прянишников, Б. Б. По-

лынов, И. В. Тюрин, Л. И. Прасолов, А. В. Соколов и многие другие. В Докучаевском институте он проводил исследования по фосфорному режиму почв Армении и разработал методы исследования форм фосфорных соединений, а существующие некоторые методы анализа подверглись им модификации и основательной переработке. В своём отзыве о докторской диссертации Г. С. Давтяна проф. А. Г. Кирсанов писал: «Он впервые в СССР вместо обычных определений доступности растению P_2O_5 поставил вопрос о выделении основных групп фосфорсодержащих соединений почвы...». Эти исследования обобщены в докторской диссертации, успешно защищённой в декабре 1940 г. на ученом совете Почвенного института АН СССР им. Докучаева. Основные результаты исследований изложены в фундаментальной монографии «Фосфорный режим почв Армении».

В 1941 г. постановлением Президиума АН СССР Г. С. Давтян был направлен в Армянский филиал АН СССР, где создал небольшую лабораторию плодородия почв при Биологическом институте. Здесь, в годы Великой Отечественной войны, ему удаётся выполнить ряд важных работ практического значения.

В 1943 г. Г. С. Давтян вступил в ряды КПСС. В 1947 г. он был избран членом-корреспондентом, а в 1950 г.—академиком Академии наук Армянской ССР.

В 1950—1955 гг. Г. С. Давтян был заместителем академика-секретаря, затем академиком-секретарём Отделения сельскохозяйственных наук, с 1953 по 1978 г.

был членом Президиума, а в 1967—1971 гг.—академиком-секретарем Академии наук Армянской ССР.

В 1947 г. по инициативе Г. С. Давтяна, при поддержке Д. Н. Прянишникова, была создана Лаборатория агрохимии АН АрмССР, которая развернула большую научную и научно-производственную опытную работу по изучению эффективности удобрений в Армянской ССР, подготовила кадры и в 1966 г. была преобразована в Институт агрохимических проблем и гидропоники АН АрмССР. С 1947 г. до конца своей жизни Г. С. Давтян был бессменным руководителем этого научного очага, большинство сотрудников которого являются его учениками.

Ещё в Лаборатории агрохимии Г. С. Давтян вместе с сотрудниками выполнил большую работу по разработке вопросов химизации земледелия в Армении.

Профиль Лаборатории 50-х годов характеризовался исследованием почв Армении и разработкой научных основ по повышению плодородия путём рационального удобрения. В лаборатории были разработаны вопросы рационального применения удобрений под зерновые культуры в горных районах Армении, предложен способ выращивания зерновых на люцернищах без распашки, разработаны некоторые вопросы удобрения люцерны, хлопчатника, табака.

Под руководством Г. С. Давтяна были проведены систематические исследования агрохимических свойств основных типов почв Армении. Проявляя комплексный подход к проблеме агрохимической характеристики почв,

помимо прямых агрохимических методов, он включил в программу также и исследования их водно-физических свойств, окислительно-восстановительного потенциала, микробиологической и ферментативной активности.

Результаты этих исследований обобщены в книге «Агрохимическая характеристика почв АрмССР», которая вошла в серию «Агрохимическая характеристика почв СССР» в издании АН СССР.

Г. С. Давтян уделял большое внимание совершенствованию методики агрохимических исследований. Он автор определения нитратов в живых растениях, органического фосфора почв, разделения основных групп почвенных фосфатов и их определения, комплексной методики агрохимической характеристики почвенного покрова и других методов.

Во второй половине пятидесятых годов, в связи с развитием сети агрохимических опытных учреждений в системе МСХ и уже массовым внедрением химических удобрений в практику земледелия, возглавляемая Г. С. Давтяном Лаборатория, несколько изменив основной курс, перешла к изучению более общих проблем агрохимии. Были избраны две основные проблемы, определившие научный профиль нового и единственного в своем роде Института агрохимических проблем и гидропоники АН АрмССР.

Первая проблема—исследование круговорота веществ в биосфере, основой которой послужили идеи Д. Н. Прянишникова и Б. Б. Полынова. На основе многолетних исследований были выявлены основные зако-

номерности круговорота и баланса питательных веществ в системе почва-растительный покров-удобрение-атмосферные осадки-оросительные воды.

Вторая проблема—индустриальное растениеводство без почвы в регулируемых условиях внешней среды. «Если в области агрохимии и плодородия почв акад. Г. С. Давтян является одним из самых ярких продолжателей Д. Н. Прянишникова, то в новой области гидропоники растений его можно считать одним из основателей плантаций без почвы»,—писал академик М. Х. Чайлахян. Исследования в этом направлении, начатые Г. С. Давтяном в 1956 году, в настоящее время признаны не только в СССР, но и за рубежом.

Под руководством Г. С. Давтяна выполнена большая работа в области исследования физиолого-агрохимических и биохимических особенностей растений, выращенных без почвы. Эти исследования не только выявили факторы многократного увеличения продуктивности растений, но и послужили основой для разработки технологии промышленного производства ряда растений.

Впервые в отечественной и зарубежной практике в институте проведено многолетнее исследование физиолого-агрохимических, а также биохимических особенностей розовой герани в условиях открытой гидропоники. Основные результаты этих исследований обобщены в книге «Производство розовой герани без почвы».

На основании полученных результатов ими была разработана технология производства розовой герани без почвы и внесено предложение о создании промыш-

ленного комплекса гидропонического производства и безотходной переработки розовой герани. В 1971 г. Совет Министров АрмССР вынес решение о создании в республике 1,5 га открытого гидропонического сооружения для полупроизводственного испытания этого предложения. Первенец открытого гидропонического сооружения в СССР—Эчмиадзинская научно-промышленная гидропоническая база, вступил в строй в 1976 г. Ряд других разработок института, как гидропонический способ непрерывного производства свежего витаминного зеленого корма, одноклеточной водоросли хлореллы, дефицитных эфиромасличных и лекарственных растений и т. д. также были рекомендованы для внедрения в народное хозяйство республики.

На основании многолетних фактических материалов Г. С. Давтяном обобщены факторы резкого повышения продуктивности растений в условиях открытой гравийной гидропоники, основные из которых—обильное, практически постоянное и единовременное обеспечение растений водой, воздухом и питательными элементами, подача питательных веществ в растворе в форме готовых к усвоению корнями ионов, улучшение кислородного режима корней, усиление корневого питания и фотосинтеза, повышение фотосинтетической продуктивности растений, некоторые изменения пигментного аппарата листьев гидропонических растений и т. д.

За последние годы Г. С. Давтяном была разработана новая классификация способов производства растений без почвы, учитывающая степень управляемости

факторов производства растений, характер искусственного субстрата, способы подачи и обновления питательного раствора. При этом автор различает три способа производства растений без почвы:

1. Открытая гидропоника—почва заменена искусственным субстратом; питание растений регулируется при естественном климате местности.

2. Тепличная гидропоника—заменена почва, и растения защищены от прямого влияния климатических условий; регулируются питание, температура, влажность, освещение, иногда и содержание CO_2 в воздухе.

3. Фитотронная гидропоника—искусственно управляются все условия роста и продуктивности растений.

Г. С. Давтян различал три ступени развития индустриального растениеводства. Чем выше по этой лестнице, тем больше факторов роста и продуктивности растений поддается управлению. Как отмечал Г. С. Давтян,—это арсенал возможностей и, в зависимости от климатических условий и экономической целесообразности, человечество может использовать все ступени (а также развивающееся традиционное земледелие) в различных соотношениях.

Разработки Г. С. Давтяна неоднократно отмечены медалями ВДНХ СССР и АрмССР. Признанием больших научных заслуг Г. С. Давтяна явилось присуждение ему в 1977 г. Золотой медали имени Д. Н. Прянишникова АН СССР за совокупность работ по агрохимическому изучению почв Армении и применению удобрений,

создание теории и практики возделывания растений в условиях гидропоники.

Г. С. Давтян неоднократно участвовал на международных конгрессах по агрохимии, почвоведению, ботанике, растениеводству, проблемам исследования эфиромасличных и лекарственных растений в СССР, Франции, США, Италии, ПНР, Австрии, Нидерландах и др. Он был избран членом Международного общества почвоведов, Общества содействия индустриальному растениеводству (Австрия), членом Совета Международного общества развития гидропоники (Нидерланды) и членом ряда научных советов. Г. С. Давтян был членом редколлегии журнала АН СССР «Агрохимия» со дня его основания.

Г. С. Давтян вёл долголетнюю педагогическую работу. Свыше 20 лет он читал курс лекций по агрохимии в Ереванском государственном университете и Армянском сельскохозяйственном институте. В 1957—1961 гг. был ректором Ереванского государственного университета. Здесь по его инициативе были созданы новый факультет физики, новые кафедры, восстановлена и расширена система научно-исследовательских очагов в университете, развёрнуто строительство новых корпусов. Г. С. Давтян в течение 12 лет возглавлял кафедру почвоведения и агрохимии в университете и до последних дней своей жизни был профессором этой кафедры. Под его руководством защищён ряд диссертаций.

Г. С. Давтян в течение более полувека вёл активную общественную и государственную работу. Он избирался

членом ЦК КП Армении, членом Ереванского горкома КП Армении, членом Шаумянского РК партии, депутатом Верховного Совета СССР и Ереванского городского совета. В 1955—1957 гг. Г. С. Давтян был заместителем председателя Совета Министров Армянской ССР.

Ученый принимал активное участие в создании Армянской советской энциклопедии, являлся членом терминологического комитета при Верховном Совете Армянской ССР, был редактором «Сообщений Института агрохимических проблем и гидропоники АН АрмССР».

За большие заслуги перед Отечественной наукой Г. С. Давтян был награжден орденами Ленина, Трудового Красного Знамени, Дружбы народов, «Знак Почета» и рядом медалей.

Кандидат биологических наук
С. Х. МАЙРАПЕТЯН

Кандидат сельскохозяйственных наук
Г. Б. БАБАЯН

ԴՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ Գ. Ս. ԴԱՎԹՅԱՆԻ ԿՅԱՆՔԻ ԵՎ
ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ЛИТЕРАТУРА О ЖИЗНИ И ТРУДАХ Г. С. ДАВТЯНА

Բարախանյան Մ. Գագիկ Դավթյանը—ծրեանի համալս., 1973, № 3, էջ 21—24:

Бабаханян М. Гагик Давтян.

Գագիկ Ստեփանի Դավթյանը (Ծննդյան 60-ամյակի առթիվ):— Գիտ. տեղեկագիր /ծրեանի պետ. համալս., 1970, № 1, էջ 135—137:

Гагик Степанович Давтян. (К 60-летию со дня рождения).

Գագիկ Ստեփանի Դավթյանը [Մահախոսական]:—Սովետ. Հայաստան, 1980, 12 մարտի:

Նույնը ռուս. լեզվ. Гагик Степанович Давтян. [Некролог].—Коммунист, 1980, 12 марта.

Գիտական բեղմնավոր ուղի: [ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի գեպուտատության թեկնածու Գ. Ս. Դավթյանի մասին]:— Սովետ. Հայաստան, 1958, 4 մարտի:

Плодотворный творческий путь. [О кандидате в депутаты Верховного Совета СССР Г. С. Давтяне].

Գիտական վաստակի գնահատականը: [Հարցազրույց Գ. Ս. Դավթյանի հետ: Գրի առավ Գ. Գարրիելյանը]:— Հայաստանի գյուղատնտ., 1978, № 5, էջ 35—36:

Оценка научной заслуги. [Интервью с Г. С. Давтяном. Записал Г. Габриелян].

Հակոբյան Գ. Նա բարձրացել է պիոներական շարքերից: [Գ. Ս. Դավթ-

Բյանին ՍՍՀՄ Դերագույն սովետի ղեկավարության թեկնածու առաջադրելու առթիվ]։— Պիոներ կանչ, 1958, 8 մարտի։

Акопян Г. Он вышел из пионерских рядов. [В связи с выдвижением кандидатуры Г. С. Давтяна в депутаты Верховного Совета СССР].

Համբարյան Ռ. Քարը երթաս՝ քարը կանաչի... [Ակնարկ Գ. Ս. Դավ-
Բյանի մասին]։— Սովետ. գրակ., 1978, № 6, էջ 91—102։

Амбарян Р. Да зазеленеют камни... [Очерк о Г. С. Давтяне].

Մամիկոնյան Լ. Նրա ուսուցիչը բնությունն է։— Երեկոյան երկան,
1971, 17 փետր.։

Мамиконян Л. Его учитель—природа.

Սովսիսյան Է. Ստեղծարար աշխատանքի բերկրանքը։ (Ակադեմիկոս
Գ. Ս. Դավթյանի ծննդյան 60-ամյակի առթիվ)։— Սովետ. Հայաստան,
1970, 12 մարտի։

Мовсисян Е. Радость созидательного труда. (К 60-летию со дня рождения Г. С. Давтяна).

Ռաֆայելյան Ն. Ինչո՞վ են սնվում այս բույսերը։ [ՀՍՀՄ ԳԱ ագրո-
բիմ. պրոբլեմների և հիդրոպոնիկայի ին-տի և նրա գլխավոր Գ. Ս. Դավ-
թյանի մասին]։— Հայրենիքի ձայն, 1978, 22 օգոստ.։

Рафаелян Н. Чем питаются эти растения? [Об Ин-те агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР и его директоре Г. С. Дав-
тяне].

Սարյան Օ. Ակադեմիկոս Դադիկ Դավթյան։ (Մի պայծառ դեմք հայ
գիտության համաստեղության մեջ)։— Լրաբեր (Նյու-Յորք), 1970, 31
հունվ.։

Сарьян О. Академик Гагик Давтян. (Яркая личность в созвездии армянских ученых).

Սարգսե Ծ. Տեսակցութիւն մը պրոֆեսոր Գագիկ Դավթյանի հետ—
Լրաբեր (Ելու-Յորր), 1960, 24 սեպտ.

Сарьян О. Встреча с профессором Гагиком Давтяном.

Гагик Степанович Давтян. [Краткий биографический очерк].—
В кн.: Наука и человечество. Междунар. ежегодник, 1965. [М.],
с. 218.

Гагик Степанович Давтян. [К 60-летию со дня рождения и
40-летию научно-педагогической деятельности].—Биол. журн. Арме-
нии, 1969, т. 22, № 12, с. 95—97.

Гагик Степанович Давтян. [Биографический очерк].—Сообщ.
/Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1980, № 20,
с. 3—7.

Гагик Степанович Давтян. [К 70-летию со дня рождения].—
Биол. журн. Армении, 1979, т. 32, с. 1040—1043.

Гагик Давтян. [К 70-летию со дня рождения].—Ереванский
ун-т, 1979, № 3, с. 43—46.

Гагик Степанович Давтян. [Некролог].—Сообщ. /Ин-т агро-
хим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1980, № 21, с. 3—5.

Гагик Степанович Давтян. [Некролог].—Биол. журн. Армении,
1980, т. 33, с. 346—348.

Давтян Гагик Степанович. (К 50-летию со дня рождения и 30-
летию научно-педагогической деятельности).—Изв. /АН АрмССР.
Биол. науки, 1959, т. 12, № 12, с. 3—7.

Давтян Гагик Степанович. (К 60-летию со дня рождения и
40-летию научно-педагогической деятельности).—Сообщ. /Ин-т аг-
рохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1970, № 9, с. 3—5.

Золотая медаль имени Д. Н. Прянишникова [Г. С. Давтяну].—
В кн.: Наука сегодня. (Ежегодный справочник лектора). М.,
1978, вып. 6, с. 240—242.

Калантар К. Простой человек. [О кандидате в депутаты Вер-
ховного Совета СССР Г. С. Давтяне].—Коммунист, 1958, 5 марта.

Меликсетян Р. Жизнь в поиске. [О присуждении Золотой ме-

дали им. Д. Н. Прянишникова академику АН АрмССР Г. С. Давтяну за создание теории и практики возделывания растений в условиях гидропоники].—Коммунист, 1978, 31 янв.

Присуждение золотых медалей и премий Академии наук СССР. Золотая медаль имени Д. Н. Прянишникова—Г. С. Давтяну.—Вестн. АН СССР, 1978, № 6, с. 137.

In Memorium.—In: Proceedings of the Fifth International Congress on Soilles Culture Wageningen. 18—24 May 1980. Wageningen (Netherlands), 1980, p. 13.

Markarian N. The Road to Plentitude.—Armenia Today, 1974 № 3, p. 8—10.

ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

Ց Ա Ն Կ

ХРОНОЛОГИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ТРУДОВ

1930

Հանքային պարարտացում.— Ե.: Պետհրատ, 1930.—32 էջ:
Минеральное удобрение.

Մոխիրը որպես պարարտանյութ.— Կոլխոզնիկ, 1930, № 4, էջ 20—21:
Зола как удобрение.

1932

Կալցիում-ցիանամիդ (կրազոտ).— Ե.: Պետհրատ, 1932.—43 էջ.
—(Գյուղատնտ. սոց. վերակառուցման հանրամատչելի գ-րան, № 60):
Кальций-цианамид.

Հողի քիմիական պարարտացումը.— Ե.: Պետհրատ, 1932.—51 էջ:
Химическое удобрение почвы.

Երկրագործության քիմիացման հիմնական խնդիրները.— Սոց. աղ-
րոնմիտ, 1932, գիրք 2, էջ 82—97:

Основные задачи химизации земледелия.

1933

Ակադեմիկ Կ. Կ. Գեդրոյցը (1872—1932) և նրա ուսմունքը (Մահվան
տարեդարձի առթիվ).— Ազրաբային ֆրոնտում, 1933, գիրք 1, էջ 106—
118:

Академик К. К. Гедройц (1872—1932) и его учение. (К годов-
щине смерти).

1 9 3 4

Միջինի մշակութի պարտիաներ.— Ե. Գրիգորյան, 1934.—
23 էջ

Удобрение культуры табака.

Эффективность удобрений и условия их применения в хлопковых районах ССР Армении и Нах. АССР.—Е.: Сельхозгиз, 1934.—58 с., 1 л. карт.—(Науч. исслед. сер.).

К разработке некоторых деталей метода Hoffer-а для определения потребности хлопчатника в азотных удобрениях.—Химизация соц. земледелия, 1934, № 3, с. 68—70.

1 9 3 8

Древние развалины на территории Армянской ССР как удобрение.—Труды почвен. ин-та АН СССР, 1938, т. 18, с. 205—281.

1 9 3 9

К вопросу о разделении основных групп почвенных фосфатов. (Предварит. сообщ.).—Проблемы сов. почвоведения /АН СССР. Почвен. ин-т им. В. В. Докучаева, 1939, сб. 7, с. 149—162.

Об одной из причин низкого коэффициента использования суперфосфата.—Докл. ВАСХНИЛ, 1939, вып. 19, с. 32—33.

Прибор для полевого качественного определения нитратов в хлопчатнике.—Сов. хлопок, 1939, № 7, с. 55—57.

1 9 4 0

Подвижность и передвижение фосфорной кислоты в почвах Армянской ССР.—Проблемы сов. почвоведения /АН СССР. Почвен. ин-т им. В. В. Докучаева, 1940, сб. 10, с. 117—142.

1 9 4 1

К вопросу об определении валового содержания P_2O_5 в почве.—Почвоведение, 1941, № 4, с. 78—82. [Совместно с В. Б. Мацкевич].

1 9 4 2

Տեղական հողապարարտանյութեր.— Ե.: Հայպետհրատ, 1942.— 35 էջ.
Местные землястые удобрения.

Метод определения фосфора органических соединений почвы.—
Изв. Арм. ФАНа СССР, 1942, № 7, с. 23—30.

1 9 4 5

Почва и ее плодородие.—Коммунист, 1945, 26 янв.

1 9 4 6

*Մարգագետնի հողի շերտաստիճանի փոփոխությունը պարարտացման
հետևանքով:— Տեղեկագիր/ՀՍՍՀ ԳԱ. Բնական գիտ., 1946, № 2, էջ 77—84.*

Изменение температуры почвы луга в результате применения
удобрений.

Фосфорный режим почв Армении.—Е.: Изд-во АН АрмССР,
1946.—266 с.—(АН АрмССР).

Влияние удобрений на урожай летних посадок картофеля.—
Изв. /АН АрмССР. Естеств. науки, 1946, № 7, с. 83—94.

Косвенное влияние химических удобрений на температуру поч-
вы.—Докл. /АН СССР, 1946, т. 51, № 7, с. 537—541.—Текст парал.
на англ. яз.

1 9 4 7

*Ազոտական պարարտանյութերը և նրանց կիրառումը:— Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ
հրատ., 1947.—64 էջ, 1 ներդիր Բ.— (ՀՍՍՀ ԳԱ գյուղատնտ. հանրամատ-
չելի գ-րան, № 7):*

Азотные удобрения и их применение.

*Քիմիական տարրեր տարրերի նշանակությունը բույսերի համար.— Ե.:
ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1947.—24 էջ.—(ՀՍՍՀ ԳԱ գյուղատնտ. հանրամատչելի
գ-րան, № 1):*

Значение различных химических элементов для растений.

Удобрение почвы—важное средство повышения урожайности.—
Коммунист, 1947, 7 июня.

Խ մ ր. Ագրոքիմիայի լաբորատորիայի հաղորդումներ /2002 ԳԱ.

№ 1. 1948. 80 էջ:

№ 2. 1959. 121 էջ:

№ 3. Յորենի պարարտացման հարցերը Հայկական ՍՍՌ լեռնային շրջաններում: 1960. 180 էջ:

№ 4. 1961. 118 էջ:

№ 5. 1964. 120 էջ:

№ 6. Ագրոքիմիայի և հիդրոպոնիկայի հարցեր. 1965. 143 էջ:

Հաղորդումներ /ՀՍՍՀ ԳԱ ագրոքիմիայի պրոբլեմների և հիդրոպոնիկայի ին-տ.

№ 7. Հետազոտություններ հիդրոպոնիկայի բնագավառում. 1967. 139 էջ:

№ 8. Միարջիչ ջրիմուռների աճեցումը. 1968. 62 էջ:

№ 9. Մթնոլորտային տեղումների և ոռոգման ջրերի ագրոքիմիական բնութագրերը. 1970. 85 էջ:

№ 10. Սննդարար նյութերի արտածումը տարբեր հողատիպերից. 1970. 115 էջ:

№ 11. Հետազոտություններ ռադիացիոն ագրոքիմիայի բնագավառում. 1971. 83 էջ:

№ 12. Ֆիզիոլոգո-ագրոքիմիական հետազոտություններ հիդրոպոնիկայի ասպարեզում. 1972. 147 էջ:

№ 13. Ագրոքիմիական հետազոտություններ Անդրկովկասյան հանրապետություններում. 1974. 119 էջ:

№ 14. Հնդհանուր ագրոքիմիայի հարցեր. 1974. 163 էջ:

№ 15. Հետազոտություններ բացօթյա հիդրոպոնիկայի բնագավառում. 1977. 71 էջ:

№ 16. Հետազոտություններ միարջիչ ջրիմուռների սննդառության և արտադրողականության բնագավառում. 1977. 71 էջ:

№ 17. Ոռոգման ջրերի և մթնոլորտային տեղումների ագրոքիմիական հետազոտություններ. 1977. 91 էջ:

№ 18. Արդյունաբերական հիդրոպոնիկայի պրոբլեմներ. 1979. 155 էջ:

№ 19. Հնդհանուր և ռադիացիոն ագրոքրիմիա: Աշխարհական տարրերի ագրոքրիմիական հատկությունները. 1978. 122 էջ:

№ 20. Բույսերի սննդառությունը, ֆիզիոլոգիական ֆունկցիաները և արդյունավետությունը հիդրոպոնիկայի պայմաններում. 1980. 188 էջ:

№ 21. Ագրոքրիմիական հետազոտություններ խառը անտառում. 1980. 87 էջ:

№ 22. Բույսերի միջավայրն ու սննդառությունը: Ագրոքրիմիական հետազոտություններ. 1981. 179 էջ:

Ред.: Сообщения Лаборатории агрохимии/АН АрмССР. № 1—6.

Сообщения /Ин-т агрохимических проблем и гидропоники АН АрмССР. № 6—22.

Изменение почвы естественного луга в результате долголетнего удобрения.— Сообщ. Лаб. агрохимии /АН АрмССР, 1948, № 1, с. 7—39.

От Лаборатории агрохимии Академии наук Армянской ССР. [Об организации Лаборатории агрохимии в виде самостоятельного научного учреждения АН АрмССР].—Сообщ. Лаб. агрохимии /АН АрмССР, 1948, № 1, с. 5—6.

Об использовании новых земель Севанского бассейна.—Коммунист, 1948, 22 июня.

1 9 4 9

Изменение ветвистой пшеницы под влиянием химических удобрений.—Докл. /АН АрмССР, 1949. т. II, № 3, с. 105—110. [Совместно с И. Р. Юзбашян].

1 9 5 0

Ֆոսֆորական պարարտանյութերը և նրանց կիրառումը.—Ե.: ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1950.—40 էջ.—(ՀՍՍՀ ԳԱ ագրոքրիմ. լաբորատորիա):

Фосфорные удобрения и их применение.

О некоторых вопросах травопольной системы земледелия.—Коммунист, 1950, 15 авг.

1 9 5 1

Պարարտանյութերի էֆեկտիվության հաշվառումը արտադրական պայ-

մանկրում.—Ե. շ. 2002 ԳԱ հրատ., 1951—16 էջ.— (2002 ԳԱ տարբերակ. լրորատորիա):

Учет эффективности удобрений в условиях производства.

Պաշարել հանքային պարարտանյութերի կորուստի դեմ:—Սովետ. Հայաստան, 1951, 30 հունվ.:

Бороться с потерями минеральных удобрений.

Смешение почв как фактор изменения их плодородия.—Докл. /АН АрмССР, 1951, т. 13, № 3, с. 89—95.

Успехи и перспективы развития агрохимической науки в Армянской ССР.—Изв. /АН АрмССР. Биол. и сельхоз. науки, 1951, т. 4, № 3, с. 193—210. [Совместно с Е. М. Мовсисяном].

Науку-на службу народу.—Коммунист, 1951, 29 сент.

Творческое содружество агрохимиков Закавказья.—Коммунист, 1951, 29 дек.

1 9 5 2

Բերրացման ընթացքի համար:— Սովետ. Հայաստան, 1952, № 9, էջ 2—4:

За повышение урожайности.

Խնամքով պահպանել և ճիշտ օգտագործել հանքային պարարտանյութերը:—Սովետ. Հայաստան, 1952, 7 մայիս:

Заботливо беречь и правильно использовать минеральные удобрения.

Агрохимические исследования по увеличению производства пшеницы в Армянской ССР.—Изв. /АН АрмССР. Биол. и сельхоз. науки, 1952, т. 5, № 7, с. 3—15.

1 9 5 3

Некоторые вопросы удобрения люцерны на осваиваемых полупустынных каменистых почвах.—Изв. /АН АрмССР. Биол. и сельхоз. науки, 1953, т. 6, с. 47—55. [Совместно с Г. Б. Бабаяном].

Новый метод выращивания озимой пшеницы по нераспаханной люцерне.—Докл. ВАСХНИЛ, 1953, вып. 2, с. 3—7.

Բամբակենու արտաարմատային սնուցման մասին.— Հայաստանի կոլտնտ., 1954, № 2, էջ 49—51:

О внекорневой подкормке хлопчатника.

Ամրապնդենք գիտության և արտադրության կապը.— Սովետ. Հայաստան, 1954, 1 օգոստ.

Укрепим связь науки и производства.

[Выступление на Всесоюзном совещании по почвоведению].— Почвоведение, 1954, № 6, с. 77—78.

Առաջին արդյունքները [գադիոակտիվ իզոտոպների մեթոդի կիրառման ասպարեզում]:— Սովետ. Հայաստան, 1955, № 10, էջ 25—26:

Первые результаты [по применению метода радиоактивных изотопов].

Հանճարեղ գիտնականը [Ի. Վ. Միչուրինի ծննդյան 100-ամյակի առթիվ]:— Սովետ. Հայաստան, 1955, 27 հոկտ.:

Гениальный ученый. [К 100-летию со дня рождения И. В. Мичурина].

Из работ Лаборатории агрохимии Академии наук Армянской ССР по повышению урожайности сельскохозяйственных культур.— Труды Ин-та почвоведения и агрохимии /АН АзербССР, 1955, т. 7, с. 23—37.

Проникновение и распределение фосфора в растениях хлопчатника и томата при некорневых подкормках.—В кн.: Меченые атомы в исследованиях питания растений и применения удобрений. М., Изд-во АН СССР, 1955, с. 121—123.

Советская агрохимия и некоторые ее задачи.—Вопросы философии, 1955, № 1, с. 78—91.

Чему учит опыт работы Т. С. Мальцева.—Коммунист, 1955, 18 янв.

1 9 5 6

Հարկան ՍՍՀ գյուղատնտեսական քաղաքական օրենքի նախագծի մասին.— Սովետ. Հայաստան, 1956, 26 հուլիսի:

Կույրևսկի. լիզ.

О проекте закона о сельскохозяйственном водопользовании в Армянской ССР.—Коммунист, 1956, 26 июля.

[Выступление Г. С. Давтяна по теме: Агротехника хлопчатника и люцерны].—В кн.: Объедин. науч. сессия АН УзССР и Союз НИХИ по вопросам развития хлопководства (1954 г.). Ташкент, Изд-во АН УзССР, 1956, с. 342—344.

Создать условия для творческого труда ученых.—Наука и передовой опыт в сельском хозяйстве, 1956, № 8, с. 11—12.

1 9 5 7

Վարդերի գործընթացը [Երևանի համալսարանի մասին].— Սովետ. Հայաստան, 1957, № 10—11, էջ 13—14:

Кузница кадров. [О Ереванском университете].

Задачи агрохимических исследований в Армянской ССР.—Изв. /АН АрмССР. Биол. и сельхоз. науки, 1957, т. 10, № 10, с. 5—22.

Наука—сельскому хозяйству.—Коммунист, 1957, 2 ноября.

1 9 5 8

Инструкция к пользованию полевым прибором проф. Г. С. Давтяна для качественно-количественного определения нитратов в живых растениях на корню.—Е., 1958.—9 с.—(Лаб. агрохимии АН АрмССР).

О принципах агрохимической характеристики почв.—Почвоведение, 1958, № 5, с. 83—87.

I tradizionali rapporti culturali tra l'Armenia e l'Italia.—Rassegna Sovietica. Rivista di Informazione culturale, 1958, № 1, p. 95—105.

Einwirkung der Witterungsverhältnisse auf die Wirksamkeit der Dünger.—In: Verhandlungen der II und IV Kommission der Interna-

tionalen Bodenkundlichen Gesellschaft. Hamburg, 1958, vol. 2, S. 73—77. [Mit G. B. Babajan].

1 9 5 9

Գ. Դավթյանի ճառը ՀՍՍՀ հինգերորդ գումարման Կերպուլյն սովետի առաջին սեսիայում:— *Սովետ. Հայաստան*, 1959, 17 ապր.:

Նույնը ռուս. լեզվ. Речь Г. Давтяна на первой сессии Верховного Совета АрмССР пятого созыва.—*Коммунист*, 1959, 17 апр.

Об университетском образовании в США.—Е.: Изд-во Ерев. ун-та, 1959. -80 с.

Задачи агрохимических исследований в Армянской ССР.—В кн.: Труды второго закавказ. совещ. по агрохимии. Е., Изд-во АН АрмССР, 1959, с. 15—32.

Влияние климатических условий на эффективность удобрений.—Сообщ. Лаб. агрохимии /АН АрмССР, 1959, № 2, с. 40—44. [Совместно с Г. Б. Бабаяном].

Изучение некоторых вопросов усвоения фосфора растениями методом меченых атомов.—Сообщ. Лаб. агрохимии /АН АрмССР, 1959, № 2, с. 5—18. [Совместно с В. Л. Ананян и Н. П. Гамбарян].

О производстве овощей при искусственном питании без почвы.—*Промышл. Армении*, 1959, № 2, с. 52—56.

1 9 6 0

Ժողովրդի հետ, ժողովրդի համար: [Երևանի համալսարանի մասին], — *Երևան*, 1960, 29 հոկտ.:

Вместе с народом, для народа. [О Ереванском университете].

Вопросы удобрения пшеницы в горных районах Армении.—Сообщ. Лаб. агрохимии /АН АрмССР, 1960, № 3, с. 5—12.

Выращивание овощных культур без почвы.—В кн.: Выращивание овощей на искусственной питательной среде. М., Сельхозгиз, 1960, с. 22—32.

On agrochemical characteristics of soil types.—In: Transactions of 7 International Congress of Soil Science. Madison, Wisc., 1960, vol. 3, p. 194—201.

Հացահատիկային մշակութիւնն առկույտի դաշտում առանց հերկելու.—*Ե.* ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1961.—20 էջ—(ՀՍՍՀ ԳԱ ազրոթրիմ. լաբորատորիա):

Культура зерновых в люцерновом поле без распахки.

Սպիտակի սովխոզի բնիկացման ծրագիրը.— Ազրոթրիմ. լաբորատորիայի հաղորդումներ /ՀՍՍՀ ԳԱ, 1961, № 4, էջ 103—110: [Դ. Բ. Բարսեղյանի և Հ. Դ. Գյուլազյանի հետ համատեղ]:

План химизации Спитакского совхоза.

Некоторые данные об агрохимической характеристике почв Армении.—Сообщ. Лаб. агрохимии /АН АрмССР, 1961, №4, с. 3—8. [Совместно с Г. Б. Бабабяном].

Բույսերի անհող մշակութիւնն մասին.— Հայաստանի գյուղատնտ., 1962, № 9, էջ 26—29:

О выращивании растений без почвы.

Բույսերի անհող մշակութիւնի ժամանակակից վիճակը.— Տեղեկագիր /ՀՍՍՀ ԳԱ. Բիոլ. գիտ., 1962, հ. 15, № 6, էջ 3—14:

Современное состояние беспочвенной культуры.

Պապա Բեժանի Քալանթարյան (Սննդյան յոթանասունհինգամյակի առթիվ).— Տեղեկագիր գյուղատնտ. գիտ./ՀՍՍՀ գյուղատնտ. մին-թյուն, 1962, № 11, էջ 103—110.—Տեքստը ղուգահեռ ունի. լեզվ. [Ե. Մ. Մովսիսյանի, Ա. Պ. Պետրոսյանի և Հ. Կ. Փանոսյանի հետ համատեղ]:

Папа Бежанович Калантарян. (К 75-летию со дня рождения).

Комплексное изучение агрохимических свойств почв Армении.— В кн.: Тезисы докладов на Втором всесоюзном делегатском съезде почвоведов (10—16 сент. 1962 г.). Харьков, 1962, с. 158.

Малогобаритная автоматическая установка непрерывного производства зеленого корма /Руковод. работы Г. С. Давтян. Исполнители: В. Л. Налбандян, Г. Б. Бабабян, Ю. М. Ходжоян и др. Эта работа внесена в кн. Гос. регистрации за № 28997, с приоритетом от 24 апр. 1962 г.

Инкубатор овощей.—Известия, 1962, 21 окт.

Использование бактерицидного действия эритемных ламп для стерилизации питательных растворов в гидропонике.—Изв. /АН АрмССР. Биол. науки, 1963, т. 15, № 9, с. 95—97. [Совместно с А. К. Минасяном и М. А. Бабахяном].

О связи между генетическим типом почвы и ее агрохимическими свойствами.—Почвоведение, 1963, № 7, с. 1—9.

Перспективы развития гидропонии.—Вестн. АН СССР, 1963, № 5, с. 61—64.

Результаты Первого всесоюзного совещания по выращиванию растений без почвы в искусственно-регулируемых средах.—Изв. /АН АрмССР. Биол. науки, 1963, т. 16, № 11, с. 89—94.

Ագրոքիմիան և հիդրոպոնիկան:— «Գյուղատնտեսության վերելքի համար» գրքում: Ե., 1964, էջ 35—45:

Агрохимия и гидропоника.

Բուսականության առանց հողի:— Գիտ. և տեխնիկա, 1964, № 2, էջ 1—3:

Растения без почвы.

Գիտելիքները մասնաներին: [«Գիտելիք» ընկերության աշխատանքի մասին]:— Երեկոյան Երևան, 1964, 14 ամիս:

Знания—массам.

Ժամանակակից ագրոքիմիայի նվաճումները:— Սովետ. Հայաստան, 1964, 4 մարտի:

Достижения современной агрохимии.

«Ավանգարդը» խոսում է Սոսկվայի հետ: [Հարցազրույց Գ. Ս. Դավթյանի հետ]:— Ավանգարդ, 1964, 4 փետր.:

«Авангард» говорит с Москвой. [Интервью с Г. С. Давтяном].

Исследования в области производства растений без почвы в Армянской ССР и перспективы развития гидропонии.—Сообщ. Лаб. агрохимии /АН АрмССР, 1964, № 5, с. 60—69.

Культура растений без почвы и перспективы развития гидропоники.—Агрохимия, 1964, № 1, с. 31—39.

Некоторые вопросы химизации сельского хозяйства Армении.—Изв. /АН АрмССР. Биол. науки, 1964, т. 17, № 2, с. 3—9.

Некоторые результаты исследования круговорота серы в Армянской ССР.—Сообщ. Лаб. агрохимии /АН АрмССР, 1964, № 5, с. 3—12. [Совместно с Т. Т. Варданян].

Опыт эксплуатации автоматического оборудования АБТ-4 для культуры растений без почвы.—Сообщ. Лаб. агрохимии /АН АрмССР, 1964, № 5, с. 111—116. [Совместно с К. Т. Кейджяном и В. Л. Налбандяном].

Рассказывает академик Г. С. Давтян. [О технологии выращивания овощных растений в гидропонических сооружениях открытого типа].—Картофель и овощи, 1964, № 4, с. 50—51.

Гидропоника открытого типа.—В кн.: Тезисы выступлений делегатов Советского Союза на научно-методическом совещании по применению гидропоники в сельском хозяйстве. М., 1964, с. 18—19.

Результаты опытов по выращиванию витаминного корма в вегетационной камере Лаборатории агрохимии Академии наук Армянской ССР.—В кн.: Тезисы выступлений делегатов Советского Союза на научно-методическом совещании по применению гидропоники в сельском хозяйстве. М., 1964, с. 70—71. [Совместно с И. Р. Юзбашян, А. К. Минасяном, О. Б. Гаспарян и др.].

Гидропоника—ее выгоды и перспективы.—Коммунист, 1964, 8 мая.

Гидропоника на новом этапе.—Известия, 1964, 3 сент.

Гидропоника открытого грунта.—Сельская жизнь, 1964, 27 июня.

Овощеводству—индустриальные рельсы. [Интервью с Г. С. Давтяном].—Известия, 1964, 2 февр.

Плодородие без почвы.—Сельская жизнь, 1964, 18 янв.

Плодородие без почвы.—Заря Востока, 1964, 20 февр.

Речь тов. Г. С. Давтяна [на пленуме ЦК КПСС 10—15 февр. 1964 г.].—Правда, 1964, 13 февр.

То же.—Известия, 1964, 14 февр.

То же.—Сельская жизнь, 1964, 14 февр.

То же.—Коммунист, 1964, 14 февр.

Some results of the investigations of sulphur rotation in the Armenian SSR.—Agrochimica. Rivista internazionale di chimica vegetale, pedologia e fertilizzazione del suolo. (Italia), 1964, vol. 8, № 3, p. 249—262. [With Vardanyan T. T.]

1 9 6 5

Гидропоника в открытом грунте.—В кн.: Гидропоника в сельском хозяйстве. М., Колос, 1965, с. 84—91.

Комплексные агрохимические исследования почв Армении.—В кн.: Агрохимическая характеристика почв СССР. (Республики Закавказья). М., Наука, 1965, с. 145—231. [Совместно с Г. Б. Бабаяном].

Некоторые итоги и новое направление научной деятельности Лаборатории агрохимии Академии наук Армянской ССР.—Сообщ. Лаб. агрохимии /АН АрмССР, 1965, № 6, с. 3—12.

Предварительные технологические требования к оборудованию открытых гидропонических установок.—Сообщ. Лаб. агрохимии /АН АрмССР, 1965, № 6, с. 78—80. [Совместно с К. Т. Кейджяном].

Растениеводство без почвы.—В кн.: Наука и человечество. Междунар. ежегодник, 1965. [М.], 1965, с. 219—233.

Hydroponik—Versuche in Armenten.—In: Industrieller Pflanzenbau. Vortragsreihe des 2—Symposiums für Industriellen Pflanzenbau. Wien, 1965, Bd. 2, S. 99—107.

1 9 6 6

Հայկական ՍՍՌ հողածածկի ագրոքիմիական բնութագիրը.— Ե. ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1966.—132 էջ, 2 թ. քարտեզ.—(ՀՍՍՀ ԳԱ ագրոքիմ. պրոբլեմների և հիդրոպոնիկայի ին-տ) [Գ. Բ. Բաբայանի հետ համատեղ],

Агрохимическая характеристика почвенного покрова Армянской ССР.

Դ. Ն. Պրյանիշնիկովը ագրոքիմիական գիտությունների սովետական դրո-
պոսի հիմնադիր և տնօրենը:— Հայաստանի կենտրոն. հանդես, 1966, հ.
19, № 1, էջ 3—14:

Д. Н. Прянишников—основоположник и деятель советской
школы агрохимической науки.

Основные закономерности агрохимических свойств почв Арме-
нии.—В кн.: Тезисы докладов на третьем Всесоюзном делегатском
съезде почвоведов (4—16 июля 1966 г.) Тарту, 1966, с. 156—158.
[Совместно с Г. Б. Бабабяном].

Основные закономерности агрохимических свойств почв Арме-
нии.—Агрохимия, 1966, № 12, с. 3—14. [Совместно с Г. Б. Баба-
бяном].

1 9 6 7

Автоматическая фабрика непрерывного производства зеленого
витаминного корма.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропони-
ки АН АрмССР, 1967, № 7, с. 62—68. [Совместно с А. К. Ми-
насяном].

Влияние обработанных флотационных отходов медно-молибде-
новых руд на продуктивность некоторых сельскохозяйственных
культур.—Докл. /АН АрмССР, 1967, т. 45, № 4, с. 166—170. [Сов-
местно с Р. Г. Ревазяном].

Исследования в области гидропоники.—Агрохимия, 1967, № 1,
с. 123—129.

То же.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН
АрмССР, 1967, № 7, с. 3—10.

Некоторые физиологические показатели растений, произрастаю-
щих в условиях открытой гидропоники и почвы.—Сообщ. /Ин-т аг-
рохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1967, № 7, с. 40—46.
[Совместно с Н. В. Бажановой, О. Б. Гаспарян и Л. Н. Микаелян].

Новая модель автоматической малогабаритной фабрики непре-
рывного производства зеленого витаминного корма.—В кн.: Мате-
риалы Науч.-тех. совета ВИСХОМ. Вып. 23. Инженерные пробле-

мы гидропоники. М., 1967, с. 270—280. [Совместно с А. К. Минасяном].

Проблема питательного раствора в производстве растений без почвы.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1967, № 7, с. 11—19.

Улучшение узла питания гидропоникумов.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1967, № 7, с. 20—24. [Совместно с К. Т. Кейджяном].

То же.—В кн.: Материалы науч.-тех. совета ВИСХОМ. Вып. 23. Инженерные проблемы гидропоники. М., 1967, с. 25—34.

Einige physiologische Änderungen bei von den hydroponischen Bedingungen im Freigelände in Armenien beeinflussten Pflanzen.—In: Industrieller Pflanzenbau. Vortragsreihe des 3. Simposiums für industriellen Pflanzenbau. Wien, 1967, Bd. 3, S. 165—171.

1 9 6 8

Агрохимия.—В кн.: Академия наук Армянской ССР за 25 лет. Е., Изд-во АН АрмССР, 1968, с. 335—348.

Воспоминания о проф. А. Т. Кирсанове.—В кн.: Александр Трофимович Кирсанов. (Краткие сведения о жизни и деятельности). Е., Изд-во АН АрмССР, 1968, с. 5—19.

Выращивание розовой герани в условиях открытой гидропоники.—В кн.: IV Междунар. конгресс по эфирным маслам. Т. 2. Селекция и технология возделывания эфирномасличных культур. Тбилиси, 1968, с. 48—51. [Совместно с С. Х. Майрапетяном].

Исследование питания и продуктивности водорослей как одна из проблем агрохимии.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1968, № 8, с. 3—7.

Ред.: Александр Трофимович Кирсанов. (Краткие сведения о жизни и деятельности). -Е.: Изд-во АН АрмССР, 1968.—51 с.—(АН АрмССР. Ин-т агрохим. проблем и гидропоники).

1 9 6 9

Հարգարժիք խորհենու անհող մշակույթը բացօթյա հիդրոպոնի-

կայի պայմաններում:— Հայաստանի կենտր. հանդես, 1969, հ. 22, № 11, էջ 3—11: [Ս. Խ. Մայրապետյանի հետ համատեղ]:

Культура розовой герани в условиях открытой гидропоники.

Гидропоника как производственное достижение агрохимической науки. XVIII научное чтение, посвященное памяти акад. Д. Н. Прянишникова. 18 ноября 1968 г. в Москве.—Е.: Изд-во АН АрмССР, 1969.—87 с., 13 вкл. л.—(Моск. дом ученых и др.).

Гидропоника.—В кн.: Справочная книга по химизации сельского хозяйства. М., Колос, 1969, с. 271—286.

Principles of nutrition in the open-air hydroponikum in Yerevan.— In: Proceedings. International Congress of IWOSC in Las Palmas. (Synopsis), 1969.

1970

Вступительное слово.—В кн.: Труды науч. конфер. по охране горных ландшафтов СССР. Е., 1970, с. 1—2. (АН СССР. Центр. лаб. охраны природы МСХ СССР, АН АрмССР).

Международная биологическая программа (МБП) и задачи агрохимии круговорота веществ в природе.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1970, № 9, с. 7—12.

О содержании микроэлементов в растениях при удобрении, обработанными флотационными отходами медно-молибденовых руд.— Докл. /АН АрмССР, 1970, т. 50, № 1, с. 49—53. [Совместно с Р. Г. Ревазяном].

Поступление веществ с осадками на территории Армянской ССР.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1970, № 9, с. 48—51. [Совместно с Т. Т. Варданян].

Производство розовой герани в условиях открытой гидропоники.—Агрохимия, 1970, № 4, с. 96—100. [Совместно с С. Х. Майрапетяном].

Содержание питательных веществ в воде Арзни-Шамирамской оросительной системы.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропо-

ники АН АрмССР, 1970, № 9, с. 13—16. [Совместно с Л. Г. Есяном и О. А. Дарбинян].

Содержание питательных веществ в воде Таллинской системы орошения первой очереди.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1970, № 9, с. 17—25. [Совместно с Л. Г. Есяном и О. А. Дарбинян].

1 9 7 1

Գրիտական հետազոտությունների արդյունավետության բարձրացման մի քանի ուղիներ:— Հայաստանի ժող. տնտ., 1971, № 10, էջ 23—29:

Некоторые пути повышения эффективности научных исследований.

Исследования в области радиационной агрохимии.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1971, № 11, 3—4.

Об использовании каджаранских флотационных отходов медно-молибденовых руд в качестве удобрений.—Биол. журн. Армении, 1971, т. 24, № 4, с. 79—81. [Совместно с Р. Г. Реваяном].

Питательная ценность зеленого витаминного корма, производимого методом гидропоники.—Биол. журн. Армении, 1971, т. 24, № 7, с. 3—10. [Совместно с С. К. Карапетяном, М. А. Бабаханяном и С. М. Мугдусяном].

1 9 7 2

Գրիտական միասնական ուղիով:— Հայաստանի դրուշտնտ., 1972, № 11—12, էջ 19:

Единым путем науки.

Влияние ретардантов на урожай растений в условиях открытой гидропоники.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1972, № 12, с. 122—124. [Совместно с Н. Г. Саруханом].

25 лет Лаборатории агрохимии-Институту агрохимических проблем и гидропоники Академии наук Армянской ССР.—Сообщ.

/Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1972, № 12, с. 3—7.

Основные направления исследований в области агрохимии в Армянской ССР.—Агрохимия, 1972, № 12, с. 23—27.

Простой и быстрый способ определения нитратов в живых растениях на корню.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1972, № 12, с. 116—121.

Эффективность гидропонического производства розовой герани в Армении.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1972, № 12, с. 8—13. [Совместно с С. Х. Майрапетяном].

Агрохимия, природа, экономика. (Эффективность науки).—Коммунист, 1972, 11 ноября.

1 9 7 3

Изменения общего содержания солей в водах рек, впадающих в озеро Севан.—Агрохимия, 1973, № 7, с. 105—110. [Совместно с Т. Т. Варданян и О. А. Дарбинян].

Some results of geranium production in open-air hydroponicums in the Armenian SSR.—In: Proceedings of IWOSC, 3rd Symposium, Italy—Wageningen, 1973, p. 157—163. [With S. K. Malrapetyan].

1 9 7 4

Խաղողագործության շահութաբերության բարձրացման ռեզերվները
—Հայաստանի գյուղատնտ., 1974, № 3, էջ 34—35:

Резервы повышения рентабельности виноградарства.

Վարդաբույր խորհենու անհող արտադրությունը և արդյունաբերական հեռանկարները.—Սովետ. Հայաստան, 1974, 30 հունիսի [Ս. Մայրապետյանի հետ համատեղ]:

Производство розовой герани без почвы и промышленные перспективы.

Агрохимическая характеристика почв Армении и некоторые задачи дальнейших исследований в этой области.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1974, № 14, с. 15—20. [Совместно с Г. Б. Бабаяном].

Динамика минерализации водных потоков, впадающих в оз. Севан.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1974, № 14, с. 29—42. [Совместно с Т. Т. Вардамян и О. А. Дарбинян].

О производстве паслена дольчатого в Армении в условиях открытой гидропоники.—Биол. журн. Армении, 1974, т. 27, № 11, с. 14—18. [Совместно с М. А. Бабахяном].

О производстве саженцев винограда в условиях открытой гидропоники.—Садоводство, виноградарство и виноделие Молдавии, 1974, № 6, с. 5—6. [Совместно с А. Б. Бзунуи].

Об использовании побочного продукта, полученного при переработке молибденовых концентратов в качестве многокомпонентного удобрения.—Биол. журн. Армении, 1974, т. 27, № 4, с. 89—92. [Совместно с Р. Г. Ревазяном].

Общая минерализация и ее изменения в водах рек, впадающих в оз. Севан.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1974, № 13, с. 47; № 14, с. 21—28. [Совместно с Т. Т. Вардамян и О. А. Дарбинян].

Основные направления исследований в области агрохимии в Армянской ССР.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1974, № 13, с. 35—44.

Развитие исследований Лаборатории агрохимии-Института агрохимических проблем и гидропоники Академии наук Армянской ССР за 25 лет (1947—1972).—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1974, № 13, с. 3—16.

Факторы высокой продуктивности растений в управляемых условиях.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1974, № 14, с. 3—14.

Эффективность производства розовой герани без почвы.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1974, № 13, с. 100—101. [Совместно с С. Х. Майрапетяном].

Productivity of medicinal plants under open-air hydroponics.—In: Proceedings of the 19 International Horticultural Congress. Warszawa, 1974, vol. 4, p. 334. [With M. A. Babakhanyan].

О производстве саженцев винограда в условиях открытой гидропоники.—Биол. журн. Армении, 1975, т. 28, № 1, с. 8—12. [Совместно с А. Б. Бзюни].

Применять удобрения в комплексе.—Коммунист, 1975, 30 дек.

Raising the photosynthetic productivity of plants by the intensification of their root nutrition under open-air hydroponics.—In: Abstracts of the papers presented at the XI International Botanical Congress, July 3—10. Moscow, 1975, vol. 2, p. 445.

Վարդարույր խորհրդի անհող արտադրությունը.—Ե. 2002 ԳԱ հրատ., 1976.—134 էջ.—(2002 ԳԱ ազդեցիմ. պրոբլեմների և հիդրոպոնիկայի ին-տ): [Ս. Խ. Մարապետյանի հետ համատեղ]:

Производство розовой герани без почвы.

Агрохимия биосферы.—В кн.: Биогеохимические циклы в биосфере. (Материалы VII пленума СКОПЕ. Москва, 15—22 ноября 1974). М., Наука, 1976, с. 292—302. [Совместно с Т. Т. Варданян].

То же.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1976, № 15, с. 3—15.

От познания плодородия почв и питания растений к управляемой технологии индустриального растениеводства без почвы.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1976, № 15, с. 16—23.

Принципы управляемой технологии индустриального растениеводства без почвы.—В кн.: Принципы управления продукционными процессами в агроэкосистемах. М., Наука, 1976, с. 14—20.

Химический состав и электропроводность атмосферных осадков в различных зонах Армянской ССР.—В кн.: Содержание примесей в атмосферных осадках, атмосферные аэрозоли. Защита атмосферы от загрязнений. Вильнюс, 1976, вып. 3, с. 23—34. (АН ЛитССР. Ин-т физики и математики). [Совместно с Т. Т. Варданян и Л. П. Мхоян].

Гранулы плодородия. [Об агрономических проблемах в Армении].—Труд, 1976, 16 янв.

Hydroponics in Armenia.—In: Proceedings of Fourth International Congress in Soilless culture in Las Palmas. Netherlands, Wageningen, 1976, vol. 4, p. 371—376.

The productivity of medicinal, essential oil and condiment plants grown under open-air hydroponics.—Horticultural Abstracts (Commonwealth Bureau of Horticulture and Plantation Crops), 1976, vol. 46, № 8, p. 619—629.

1 9 7 7

Непрерывное гидропоническое производство свежего травяного корма и эффективность его применения.—Е.: Изд-во АН АрмССР, 1977.—71 с.—(АН АрмССР, Ин-т агрохим. проблем и гидропоники). [Совместно с М. А. Бабахяном].

Агрохимические исследования оросительных вод Варденисского района.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1977, № 17, с. 17—33. [Совместно с Т. Т. Варданян и О. А. Дарбинян].

Изменение содержания питательных веществ в атмосферных осадках в зависимости от их количества в различных природных зонах Армянской ССР.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1977, № 17, с. 48—51. [Совместно с Т. Т. Варданян и Т. Т. Мхоян].

О возможности гидропонического производства лекарственных растений.—В кн.: Состояние и перспективы научных исследований по интродукции лекарственных растений. (Материалы Всесоюз. науч. совещ. о состоянии и перспективах науч. исследований по изучению лекарственных растений с целью введения их в культуру. 24—26 ноября 1976 г.). М., 1977, с. 100—103.

Поступление солей в оз. Севан с водами его надземных притоков.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1977, № 17, с. 3—10. [Совместно с Т. Т. Варданян].

К 70-летию Н. М. Сисакяна.—Биол. ужрн. Армении, 1977, т. 30, № 1, с. 107—113.

Жизнь, отданная науке. [К 70-летию со дня рождения Н. М. Сисакяна].—Коммунист, 1977, 4 февр.

Raising the photosynthetic productivity of plants as a result of the intensification of their root nutrition under out-door hudeponics.—Phytotronc Newsletter, 1977, № 15, p. 39—43.

1 9 7 8

Բացօթյա հիդրոպոնիկայի արդյունավետությունը—Գիտ. և տեխնիկա, 1978, № 8, էջ 1—7: [Բ. Մեծունցի հետ համատեղ]:

Эффективность открытой гидропонии.

Интенсивность и чистая продуктивность фотосинтеза растений в условиях открытой гидропонии.—Биол. журн. Армении, 1978, т. 31, № 8, с. 785—791. [Совместно с Б. Х. Межунцом].

Исследование баланса солей в оз. Севан.—В кн.: Экологические проблемы сельского хозяйства. Материалы I Всесоюз. методол. школы-симпозиума. М., Наука, 1978, с. 113. [Совместно с Т. Т. Варданян].

1 9 7 9

Продуктивность лекарственных растений в условиях открытой гидропонии.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропонии АН АрмССР, 1979, № 18, с. 22—25. [Совместно с М. А. Бабаханяном].

Результаты многолетних опытов по производству розовой герани без почвы—в условиях открытой гидропонии.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропонии АН АрмССР, 1979, № 18, с. 3—14. [Совместно с С. Х. Майрапетяном].

Nutrition and productivity of tobacco plants under open-air hydroponic conditions.—In: Mineral nutrition of plants. Proceedings of the First International Symposium on Plant Nutrition. Vol. 2. Varna, Bulgaria, September 24—29, 1979. Sofia, 1979, p. 349—354. [With M. A. Babakhanyan].

Задачи Дилижанской лесной агрохимической станции (Дилас).—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1980, № 21, с. 6—12.

Некоторые показатели продуктивности розовой герани в условиях открытой гидропоники.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1980, № 20, с. 26—34. [Совместно с Б. Х. Межунцом и С. Х. Майрапетяном].

О возможности культуры женьшеня в дилижанских лесах.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1980, № 21, с. 59—63. [Совместно с М. А. Бабаханяном].

Опыты по удобрению деревьев в смешанном лесу с целью борьбы с периодичностью их плодоношения.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1980, № 21, с. 64—68. [Совместно с Р. Г. Ревазяном].

Перманганатная окисляемость вод оз. Севан и его притоков.—Биол. журн. Армении, 1980, т. 33, № 6, с. 569—573. [Совместно с Т. Т. Вардамян и Л. П. Мхитарян].

Повышение фотосинтетической продуктивности растений в результате усиления их корневого питания в условиях открытой гидропоники.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1980, № 20, с. 8—11.

Поступление веществ с атмосферными осадками на территории Дилас.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1980, № 21, с. 32—35. [Совместно с Т. Т. Вардамян и Л. П. Мхоян].

Продуктивность помидора и вынос питательных веществ в условиях открытой гидропоники.—Биол. журн. Армении, 1980, т. 33, № 10, с. 1039—1044. [Совместно с М. А. Бабаханяном и О. Б. Гаспарян].

Химический состав атмосферных осадков на территории Дилижанской лесной агрохимической станции (Дилас).—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1980, № 21, с. 26—31. [Совместно с Т. Т. Вардамян и Л. П. Мхоян].

Classification of hydroponic methods of plant production.—In: Proceedings of the fifth International congress on soilles culture. Wageningen, Netherlands, 1980, p. 45—52.

1 9 8 1

Химический состав и ирригационные свойства оросительных вод Араратской равнины.—Сообщ. /Ин-т агрохим. проблем и гидропоники АН АрмССР, 1981, № 22, с. 3—8. [Совместно с Т. Т. Вардanian и Н. Р. Мелконяном].

ՀԵՂԻՆԱԿԱԿԻՑՆԵՐԻ ԱՆՎԱՆԱՑԱՆԿ

ИМЕННОЙ УКАЗАТЕЛЬ СОАВТОРОВ

Բաբախյան Գ. Բ. 1961, 1966

Գյուլազյան Հ. Գ. 1961

Մայրապետյան Ս. Խ. 1974, 1976

Մեծոնց Բ. 1978

Մովսիսյան Ե. Մ. 1962

Պետրոսյան Ա. Պ. 1962

Փանոսյան Հ. Կ. 1962

Ананян В. Л. 1959

Бабаханян М. А. 1963, 1971, 1974, 1977, 1979, 1980

Бабаян Г. Б. 1953, 1959, 1961, 1962, 1965, 1966, 1974

Бажанова Н. В. 1967

Бзунни А. Б. 1974, 1975

Варданян Т. Т. 1964, 1970, 1973, 1974, 1976, 1978, 1980, 1981

Гамбарян Н. П. 1959

Гаспарян О. Б. 1964, 1967, 1980

Дарбинян О. А. 1970, 1973, 1974, 1977

Есаян Л. Г. 1970

Карапетян С. К. 1971

Кейджян К. Т. 1964, 1965, 1967

Майрапетян С. Х. 1968, 1970, 1972, 1974, 1979, 1980

Мацкевич В. Б. 1941

Межунц Б. Х. 1978, 1980

Мелконян Н. Р. 1981

Микаелян Л. Н. 1967

Минасян А. К. 1963, 1964, 1967

Мовсисян Е. М. 1951

Мугдусян С. М. 1971
Мхитарян Л. П. 1980
Мхоян Л. П. 1976, 1977, 1980
Налбандян В. Л. 1962, 1964
Ревазян Р. Г. 1967, 1970, 1971, 1974, 1980
Саруханян Н. Г. 1972
Ходжоян Ю. М. 1962
Юзбашян И. Р. 1949, 1964
Babajan G. B. 1958
Babakhanyan M. A. 1974, 1979
Malrapetlian S. K. 1973
Vardanyan T. T. 1964

АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ТРУДОВ

Ազրոժքիմիական և հիդրոտեխնիկական	1964
Ազոտական պարարտարանյութերը և նրանց կիրառումը	1947
Ակադեմիկ Կ. Կ. Գեղրոյցը (1872—1932) և նրա ուսմանը	1933
Ամրապնդենք գիտության և արտադրության կապը	1954
Առաջին արդյունքները	1955
«Ավանգարդը» խոսում է Մոսկվայի հետ	1964
Բամբակենու արտաարմատային անուցման մասին	1954
Բացօթյա հիդրոպոնիկայի արդյունավետությունը	1978
Բերքատվության բարձրացման համար	1952
Բույսերի անհող մշակության մասին	1962
Բույսերի անհող մշակության ժամանակակից վիճակը	1962
Բուսականություն առանց հողի	1964
Գ. Դավթյանի ճառը ՀՍՍՀ հինգերորդ գումարման Գերագույն սովետի առաջին սեսիայում	1959
Գիտական հետազոտությունների արդյունավետության բարձրացման մի քանի ուղիներ	1971
Գիտելիքները մասսաներին	1964
Գիտության միասնական ուղիով	1972
Դ. Ն. Պրյանիշնիկովը ազրոքիմիական գիտության սովետական դպրոցի հիմնադիր և առաջնորդ	1966
Երկրագործության քիմիացման հիմնական խնդիրները	1932
Ժամանակակից ազրոքիմիայի նվաճումները	1964
Ժողովրդի հետ, ժողովրդի համար	1960
Խաղողագործության շահութաբերության բարձրացման ուղիքները	1974

- ԱՊՐԱՊՈՒՄԻՆԻՍՏԻԿԱՆ ԵՐԱՐԱՐՈՒՄԻՆԻՍՏԻԿԱՆ ՀԱՊՏՈՒՄԻՆԻՍՏԻԿԱՆ
- Ազգային պարարտագիտության հաստատություններ լՅՍՍՀ ԳԱ
- № 1 1948
- № 2 1959
- № 3. Յուրենի պարարտագիտության հաստատությունը Հայկական ՍՍՌ-ին
նախին շրջաններում 1960
- № 4 1961
- № 5 1964
- № 6. Ազգային պարարտագիտության հաստատություններ լՅՍՍՀ ԳԱ ազգային
պարարտագիտության հաստատությունների և հիդրո-
պոնիկայի ին-տ 1965
- № 7. Հետազոտություններ հիդրոպոնիկայի բնագավառում 1967
- № 8. Միարջի շրիմուտների նախագիտություն 1968
- № 9. Միարջի տեղումների և ոռոգման շրջանում ազգային
կան բնութագիրը 1970
- № 10. Սննդարար նյութերի արտադրության հաստատություններ
և հիդրոպոնիկայի 1970
- № 11. Հետազոտություններ հիդրոպոնիկայի բնագա-
վառում 1971
- № 12. Ֆիզիոլոգիա-ազգային պարարտագիտության հաստատություններ հիդրոպո-
նիկայի ամպարիկում 1972
- № 13. Ազգային պարարտագիտության հաստատություններ Անդրկովկասյան
հանրապետություններում 1974
- № 14. Ընդհանուր ազգային պարարտագիտության հաստատություններ 1974
- № 15. Հետազոտություններ բացօթյա հիդրոպոնիկայի բնագա-
վառում 1976
- № 16. Հետազոտություններ միարջի շրիմուտների սննդառու-
թյան և արտադրողականության բնագավառում 1977
- № 17. Ոռոգման շրջանի և միարջի տեղումների ազգային
պարարտագիտության հաստատություններ 1977
- № 18. Արդյունաբերական հիդրոպոնիկայի պարարտագիտություն 1979
- № 19. Ընդհանուր և ազգային պարարտագիտության Անկախական տար-
րերի ազգային պարարտագիտության հաստատություններ 1978
- № 20. Բույսերի սննդառություններ, ֆիզիոլոգիական ֆունկցիո-
նալ և արդյունաբերական հիդրոպոնիկայի պայման-
ներում 1980

№ 21. Ազրոբիմիական հետազոտություններ խառը անտառում .	1980
№ 22. Բույսերի միջավայրն ու սննդառությունը: Ազրոբիմիական հետազոտություններ	1981
Խնամքով պահպանել և ճիշտ օգտագործել հանքային պարարտանյութերը	1952
Մխախտի մշակույթի պարարտացումը	1934
Կադրերի դարբնոցը [Երևանի համալսարանի մասին]	1957
Կալցիում-ցիանամիդ (կրազոտ)	1932
Հայկական ՍՍՀ գյուղատնտեսական ջրօգտագործման օրենքի նախագծի մասին	1958
Հայկական ՍՍՌ հողածածկի ազրոբիմիական բնութագիրը	1966
Հանճարեղ գիտնականը [Ի. Վ. Միշուրին]	1955
Հանքային պարարտացում	1930
Հացահատիկային մշակույթն առվույտի դաշտում առանց հերկելու	1961
Հողի քիմիական պարարտացումը	1932
Մարգագետնի հողի ջերմաստիճանի փոփոխությունը պարարտացման հետևանքով	1946
Մոխիրը որպես պարարտանյութ	1930
Պայքարել հանքային պարարտանյութերի կորստի դեմ	1951
Պապա Բեժանի Քալանթարյան	1962
Պարարտանյութերի էֆեկտիվության հաշվառումը արտադրական պայմաններում	1951
Սպիտակի սովյոզի քիմիացման ծրագիր	1961
Վարդարույր խորդենու անհող արտադրությունը	1976
Վարդարույր խորդենու անհող արտադրությունը և արդյունաբերական հեռանկարները	1974
Վարդարույր խորդենու անհող մշակույթը բացօթյա հիդրոպոնիկայի պայմաններում	1969
Տեղական հողապարարտանյութեր	1942
Քիմիական տարրեր տարրերի նշանակությունը բույսերի համար	1947
Ֆոսֆորական պարարտանյութերը և նրանց կիրառումը	1950

Автоматическая фабрика непрерывного производства зеленого витаминного корма	1967
Агрохимическая характеристика почв Армении и некоторые задачи дальнейших исследований в этой области	1974
Агрохимические исследования оросительных вод Варденисского района	1977
Агрохимические исследования по увеличению производства пшеницы в Армянской ССР	1952
Агрохимия	1968
Агрохимия биосферы	1976
Агрохимия, природа, экономика. (Эффективность науки)	1972
Влияние климатических условий на эффективность удобрений	1959
Влияние обработанных флотационных отходов медномolibденовых руд на продуктивность некоторых сельскохозяйственных культур	1967
Влияние ретардантов на урожай растений в условиях открытой гидропоники	1972
Влияние удобрений на урожай летних посадок картофеля	1946
Вопросы удобрения пшеницы в горных районах Армении	1960
Воспоминания о проф. А. Т. Кирсанове	1968
Вступительное слово [в кн.: Тр. науч. конфер. по охране горных ландшафтов СССР]	1970
Выращивание овощных культур без почвы	1960
Выращивание розовой герани в условиях открытой гидропоники	1968
[Выступление Г. С. Давтяна по теме: Агротехника хлопчатника и люцерны]	1956
[Выступление на Всесоюзном совещании по почвоведению]	1954
Гидропоника	1969
Гидропоника в открытом грунте	1965
Гидропоника, ее выгоды и перспективы	1964
Гидропоника как производственное достижение агрохимической науки	1969
Гидропоника на новом этапе	1964

- Гидропоника открытого грунта 1964
- Гидропоника открытого типа 1964
- Гранулы плодородия 1976
- 25 лет Лаборатории агрохимии—Институту агрохимических проблем и гидропоники АН АрмССР 1972
- Динамика минерализации водных потоков, выпадающих в оз. Севан 1974
- Древние развалины на территории Армянской ССР как удобрение 1938
- Жизнь, отданная науке. [К 70-летию со дня рождения Н. М. Сисакяна] 1977
- Задачи агрохимических исследований в Армянской ССР 1957, 1959
- Задачи Дилижанской лесной агрохимической станции (ДИЛАС) 1980
- Из работ Лаборатории агрохимии Академии наук Армянской ССР по повышению урожайности сельскохозяйственных культур 1955
- Изменение ветвистой пшеницы под влиянием химических удобрений 1949
- Изменение почвы естественного муга в результате долготелного удобрения 1948
- Изменение содержания питательных веществ в атмосферных осадках в зависимости от их количества в различных природных зонах Армянской ССР 1977
- Изменения общего содержания солей в водах рек, выпадающих в озеро Севан 1973
- Изучение некоторых вопросов усвоения фосфора растениями методом меченых атомов 1959
- Инкубатор овощей 1962
- Инструкция к пользованию полевым прибором проф. Г. С. Давтяна для качественно-количественного определения нитратов в живых растениях на корню 1958
- Интенсивность и чистая продуктивность фотосинтеза растений в условиях открытой гидропоники 1978
- Использование бактерицидного действия эритемных ламп для стерилизации питательных растворов в гидропонике 1963

Исследование баланса солей в оз. Севан	1978
Исследование питания и продуктивности водорослей как одна из проблем агрохимии	1968
Исследования в области гидропоники	1967
Исследования в области производства растений без почвы в Армянской ССР и перспективы развития гидропоники	1964
Исследования в области радиационной агрохимии	1971
К вопросу о разделении основных групп почвенных фосфатов (Предварит. сообщ.)	1939
К вопросу об определении валового содержания P_2O_5 в почве	1941
К разработке некоторых деталей метода Hoffer-а для определения потребности хлопчатника в азотных удобрениях	1934
К 70-летию Н. М. Сисакяна	1977
Комплексное изучение агрохимических свойств почв Армении	1962
Комплексные агрохимические исследования почв Армении	1965
Косвенное влияние химических удобрений на температуру почвы	1946
Культура растений без почвы и перспективы развития гидропоники	1964
Малогабаритная автоматическая установка непрерывного производства зелёного корма	1962
Международная биологическая программа (МБП) и задачи агрохимии круговорота веществ в природе	1970
Метод определения фосфора органических соединений почвы	1942
Наука—сельскому хозяйству	1957
Науку—на службу народу	1951
Некоторые вопросы удобрения люцерны на осваиваемых полупустынных каменистых почвах	1953
Некоторые вопросы химизации сельского хозяйства Армении	1964
Некоторые данные об агрохимической характеристике почв Армении	1961
Некоторые итоги и новое направление научной деятельности Лаборатории агрохимии Академии наук Армянской ССР	1965
Некоторые показатели продуктивности розовой герани в условиях открытой гидропоники	1980

Некоторые результаты исследования круговорота серы в Армянской ССР	1964
Некоторые физиологические показатели растений, произрастающих в условиях открытой гидропоники и почвы	1967
Непрерывное гидропоническое производство свежего травяного корма и эффективность его применения	1977
Новая модель автоматической малогабаритной фабрики непрерывного производства зелёного витаминного корма	1967
Новый метод выращивания озимой пшеницы по нераспаханной люцерне	1953
О возможности гидропонического производства лекарственных растений	1977
О возможности культуры женьшеня в дилижанских лесах	1980
О некоторых вопросах травопольной системы земледелия	1950
О принципах агрохимической характеристики почв	1958
О проекте закона о сельскохозяйственном водопользовании в Армянской ССР	1956
О производстве овощей при искусственном питании без почвы	1959
О производстве паслена дольчатого в Армении в условиях открытой гидропоники	1974
О производстве саженцев винограда в условиях открытой гидропоники	1974, 1975
О связи между генетическим типом почвы и ее агрохимическими свойствами	1963
О содержании микроэлементов в растениях при удобрении, обработанными флотационными отходами медно-молибденовых руд	1970
Об использовании каджаранских флотационных отходов медно-молибденовых руд в качестве удобрений	1971
Об использовании новых земель Севанского бассейна	1948
Об использовании побочного продукта, полученного при переработке молибденовых концентратов в качестве многокомпонентного удобрения	1974
Об одной из причин низкого коэффициента использования суперфосфата	1939

Об университетском образовании в США	1959
Общая минерализация и её изменения в водах рек, впадающих в оз. Севан	1974
Овощеводству—индустриальные рельсы	1964
Опыт эксплуатации автоматического оборудования АБТ-4 для культуры растений без почвы	1964
Опыты по удобрению деревьев в смешанном лесу с целью борьбы с периодичностью их плодоношения	1980
Основные закономерности агрохимических свойств почв Армени	1966
Основные направления исследований в области агрохимии в Армянской ССР	1972, 1974
От Лаборатории агрохимии Академии наук Армянской ССР	1948
От познания плодородия почв и питания растений к управляемой технологии индустриального растениеводства без почвы	1976
Перманганатная окисляемость вод оз. Севан и его притоков	1980
Перспективы развития гидропоники	1963
Питательная ценность зеленого витаминного корма, производимого методом гидропоники	1971
Плодородие без почвы	1964
Повышение фотосинтетической продуктивности растений в результате усиления их корневого питания в условиях открытой гидропоники	1980
Подвижность и передвижение фосфорной кислоты в почвах Армянской ССР	1940
Поступление веществ с атмосферными осадками на территории Дилас	1980
Поступление веществ с осадками на территории Армянской ССР	1970
Поступление солей в оз. Севан с водами его надземных притоков	1977
Почва и ее плодородие	1945
Предварительные технологические требования к оборудованию открытых гидропонических установок	1965

Прибор для полевого качественного определения нитратов в хлопчатнике	1939
Применять удобрения в комплексе	1975
Принципы управляемой технологии индустриального растениеводства без почвы	1976
Проблема питательного раствора в производстве растений без почвы	1967
Продуктивность лекарственных растений в условиях открытой гидропонии	1979
Продуктивность помидора и вынос питательных веществ в условиях открытой гидропонии	1980
Производство розовой герани в условиях открытой гидропонии	1970
Проникновение и распределение фосфора в растениях хлопчатника и томата при некорневых подкормках	1955
Простой и быстрый способ определения нитратов в живых растениях на корню	1972
Развитие исследований Лаборатории агрохимии—Института агрохимических проблем и гидропонии АН АрмССР за 25 лет (1947—1972)	1974
Рассказывает академик Г. С. Давтян. [О технологии выращивания овощных растений в гидропонических сооружениях открытого типа]	1964
Растениеводство без почвы	1965
Р е д.: Александр Трофимович Кирсанов	1968
Результаты многолетних опытов по производству розовой герани без почвы—в условиях открытой гидропонии	1979
Результаты опытов по выращиванию витаминного корма в вегетационной камере Лаборатории агрохимии АН АрмССР	1964
Результаты Первого всесоюзного совещания по выращиванию растений без почвы в искусственно-регулируемых средах	1963

Речь Г. Давтяна на первой сессии Верховного Совета Арм-ССР пятого созыва	1959
Речь тов. Г. С. Давтяна [на пленуме ЦК КПСС 10—15 февр. 1964]	1964
Смешение почв как фактор изменения их плодородия	1951
Советская агрохимия и некоторые её задачи	1955
Содержание питательных веществ в воде Арзни-Шамирамской оросительной системы	1970
Содержание питательных веществ в воде Талинской системы орошения первой очереди	1970
Создать условия для творческого труда учёных	1956
Творческое содружество агрохимиков Закавказья	1951
Удобрение почвы—важное средство повышения урожайности	1947
Улучшение узла питания гидропоникумов	1967
Успехи и перспективы развития агрохимической науки в Армянской ССР	1951
Факторы высокой продуктивности растений в управляемых условиях	1974
Фосфорный режим почв Армении	1946
Химический состав атмосферных осадков на территории Дилижанской лесной агрохимической станции (Дилас)	1980
Химический состав и ирригационные свойства оросительных вод Араратской равнины	1981
Химический состав и электропроводность атмосферных осадков в различных зонах Армянской ССР	1976
Чему учит опыт работы Т. С. Мальцева	1955
Эффективность гидропонического производства розовой герани в Армении	1972
Эффективность производства розовой герани без почвы	1974
Эффективность удобрений и условия их применения в хлопковых районах ССР Армении и Нах. АССР	1934
Classification of hydroponic methods of plant production	1980
Einige physiologische Änderungen bei von den hydroponi-	

schen Bedingungen im Freigelände in Armenien beein- flussten Pflanzen	1967
Einwirkung der Witterungsverhältnisse auf die Wirksamkeit der Dünger	1958
Hydroponics in Armenia	1976
Hydroponik—Versuche in Armenien	1965
I tradizionali rapporti culturali tra l'Armenia e l'Italia . . .	1958
Nutrition and productivity of tobacco plants under open—air hydroponic conditions	1979
On agrochemical characteristics of soil types	1960
Principles of nutrition in the open-air hydroponikum in Ye- revan	1969
Productivity of medicinal, essential oil and condiment plants grown under open-air hydroponics	1976
Productivity of medicinal plants under open-air hydroponics	1974
Raising the photosynthetic productivity of plants as a result of the intensification of their root nutrition under out- door hydroponics	1977
Raising the photosynthetic productivity of plants by the in- tensification of their root nutrition under open-air hyd- roponics	1975
Some results of geranium production in open-air hydroponi- cums in the Armenian SSR	1973
Some results of the investigations of sulphur rotation in the Armenian SSR	1964

Ր Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Հայկական ՍՍՀ ԴԱ ակադեմիկոս Գ. Ս. Դավթյանի կյանքի և գործունեության հիմնական տարեթվերը	5
Կյանքի, դիտական, մանկավարժական և հասարակական գործունեության համառոտ ակնարկ	12
Դրականություն Գ. Ս. Դավթյանի կյանքի և աշխատությունների մասին	32
Աշխատությունների ժամանակագրական ցանկ	36
Հեղինակակիցների անվանացանկ	60
Աշխատությունների այրբենական ցանկ	62

СОДЕРЖАНИЕ

Основные даты жизни и деятельности академика АН Армянской ССР Г. С. Давтяна	9
Краткий очерк жизни, научной, педагогической и обществен- ной деятельности	22
Литература о жизни и трудах Г. С. Давтяна	32
Хронологический указатель трудов	36
Именной указатель соавторов	60
Алфавитный указатель трудов	62

ԳԱԳԻԿ ՍՏԵՓԱՆԻ ԴԱՎԹՅԱՆ

Հրատ. խմբագիր Ս. Ն. Գուլասարյան
Դեղ խմբագիր Հ. Ն. Գուրժակալյան
Տեխ. խմբագիր Լ. Կ. Հաբուքյանյան
Սրբագրիչ՝ Է. Գ. Վասիլյան

Հանձնված է շարվածքի 22.03 1983 թ.: Ստորագրված է տպագրության
15. 06. 1983 թ.:

ՎՋ 12192 Չափը $70 \times 108^{1/32}$, թուղթ, № 1: Տառատեսակ «Գրքի սովորական»,
բարձր տպագրություն: Պայմ. 3,32 տպագր. 4,75 մամուլ: Հրատ. հաշվարկ.
3,02 մամուլ: Տպարանակ 400: Պատվեր № 345: Հրատ: № 5925: Գինը 45 կոպ.

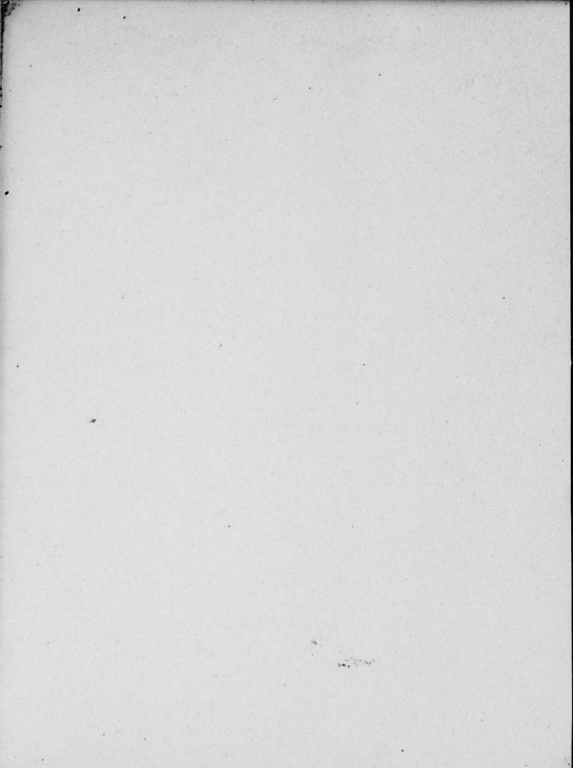
ՀՍՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, 375019, Երևան, Մարշալ Բաղրամյանի
պող. 24 գ:

Издательство АН АрмССР, 375019, Ереван,
пр. Маршала Баграмяна, 24 г.

ՀՍՍՀ ԳԱ հրատարակչության տպարան, 375019 Երևան, Մարշալ
Բաղրամյանի պող. 24.

Типография Издательства АН АрмССР, 375019, Ереван,
пр. Маршала Баграмяна, 24.

2

45 4.